

**“Leer mij het zelf te doen” of Montessori methode in
Tsjechië en Nederland in vergelijking**

*“Teach me to do it myself” or the Montessori method in the Czech
Republic and in the Netherlands in comparison*

Diplomová práce bakalářského studia Nizozemština pro hospodářskou praxi

Michaela Koblihová

Vedoucí práce: Doc. Dr. Wilken Engelbrecht, cand. litt.

Prohlašuji, že jsem svou diplomovou práci vypracovala samostatně a uvedla v ní veškerou literaturu a internetové zdroje, které jsem použila.

Michaela Koblihová

V Olomouci dne 15. srpna 2011

Dankbetuiging

Ik wil graag van harte mijn dank betuigen aan Doc. Dr. Wilken Engelbrecht, cand. litt. voor zijn behulpzaamheid en nuttige opmerkingen over de inhoud van de scriptie. Een woord van dank wil ik ook graag richten tot Mgr. Milan Kříž voor zijn hulp met de videopnamen en Mgr. Hana Černochová, drs. Ali Groebe en Mgr. Kamila Randáková voor zijn hulp met de verkrijging van nodige informatie over de Montessori scholen.

INHOUD

INLEIDING	6
1 Biografie van Maria Montessori	8
1.1 Maria Montessori.....	8
1.1.1 Haar jeugd (1870 – 1896)	8
1.1.2 Maria Montessori als arts (1896 – 1898).....	10
1.1.3 Maria Montessori als directrice en hoogleraar (1898 – 1916).....	11
1.1.4 Carrière van Maria en reisen over de hele wereld (1989-1952).....	15
1.2 Verband tussen Maria Montessori en Jan Amos Komensky	18
1.3 Boeken van Maria Montessori.....	20
1.4 Mario Montessori.....	21
1.5 De Association Montessori Internationale (A.M.I.) - 1929	23
2 De Montessorimethode	25
2.1 „De Wilde van Aveyron“ – de motivatie van Maria Montessori ...	25
2.2 Montessori methode en de hoofdbeginselen.....	26
2.3 Montessori-materialen.....	29
2.4 Casa dei Bambini (1907).....	31
2.5 Laren – de oudste Montessorischool in Nederland	32
2.6 Kladno – de eerste Montessorischool in Tsjechië	33
3 Montessori in Tsjechië en Nederland in vergelijking	35
3.1 Montessorischolen in Nederland	35
3.1.1 De Montessorischool <i>Aan de Basis</i> in Veenendaal.....	39
• Geschiedenis van Aan de Basis	39
• Het heden	39
3.1.2 Veenendaal.....	40

• Geschiedenis van Veenendaal	41
3.2 Montessorischolen in Tsjechië, in de vaderland van Jan Amos Komensky	44
3.2.1 Basisschool ZŠ Gajdošova Brno	45
• Geschiedenis van de basisschool ZŠ Gajdošova Brno	45
• Het heden	46
3.2.2 Brno	47
• Geschiedenis van Brno.....	48
3.3 . Verschillen tussen Aan de Basis en ZŠ Gajdošova.....	52
3.3.1 Schoolgeld	52
3.3.2 Kinderen van de verschillende leeftijden in één montessorigroep	53
3.3.3 Montessoriklassen of Montessorigroepen.....	53
3.3.4 Cijfers en rapporten.....	54
CONCLUSIE	57
BIJLAGE.....	59
GEBRUIKTE BRONNEN	67
RESUMÉ IN HET TSJECHISCH	69
RESUMÉ IN HET ENGELS	70
ANNOTATIE	71

INLEIDING

Het onderwijs is onafscheidelijk verbonden met ons leven. Elke persoon brengt een bepaald deel van het leven op school door, daarom besloot ik een alternatieve pedagogische methode van Maria Montessori te verkennen. De inspiratie en de impuls voor het scriptieschrijven over dit onderwerp waren voor mij mijn vrienden, die de Montessori school in Veenendaal bezochten. In Nederland is de Montessori methode gewoon in de scholen. In Tsjechië is deze methode nog niet zo ingevoerd. Ik besloot mijn eigen onderzoek te doen en één Montessori school in Nederland en één in Tsjechië te bezoeken. Met dit onderzoek wou ik een vergelijking maken en bepalen, hoe verschillend zijn deze scholen.

De belangrijkste doelstelling van mijn thesis is om de lezers van dit werk niet alleen over de Montessori pedagogie te informeren, maar ook over Maria Montessori zelf. Ik zou graag een complex werk willen vormen met alles wat nauw samenhangt met de Montessori methode. Het hoofddoel van mijn scriptie is ook het vergelijken van de twee bovengenoemde Montessori scholen. Ik zal mijn scriptie in drie hoofdstukken indelen. De eerste twee hoofdstukken zullen theoretisch zijn en het laatste praktisch.

In het eerste hoofdstuk zou ik graag een korte biografie van Maria Montessori willen schrijven en de lezer met de hoofd levensmomenten van haar leven laten kennismaken. Ik zou ook graag enige aandacht geven aan de zoon van Maria Montessori, Mario, en hun samenwerking onderling.

In het tweede hoofdstuk zal ik me meer op de Montessori methode richten die leidde tot de uitvinding van deze unieke methode. Ik zou graag ook de hoofdbeginselen van de methode willen bepalen. Nog voor het derde hoofdstuk, waar ik me op de vergelijking van de twee Montessori scholen zal richten, zal ik nog in het tweede hoofdstuk de eerste Montessori school in de wereld, in Nederland en in Tsjechië beschrijven. Ik wil ook graag één alinea aan het bedrijf, dat Montessori materiaal produceert, wijden.

In het derde hoofdstuk zal ik de hoofdverschillen bepalen tussen de Veenendaalse school *Aan de Basis* in Nederland en de Tsjechische ZŠ *Gajdošova* uit Brno, die ik persoonlijk bezocht. De vergelijking zou ik graag op de grond van mijn eigen notities, die ik tijdens het bezoek maakte, willen opmaken. Ik zal elke school individueel beschrijven en de lokatie, waar de school ligt beschrijven. Het doel van deze vergelijking is niet een evaluatie, welke school beter of slechter is, maar de identificatie van de verschillen in hun dagelijkse gang van zaken.

1 BIOGRAFIE VAN MARIA MONTESSORI

In het eerste hoofdstuk zal ik me aan de biografie van Maria Montessori wijden. Deze interessante, intelligente en geëmancipeerde vrouw heeft in de laatste eeuwwisseling de blik op de positie van de vrouw in de maatschappij veranderd en dankzij haar ijver heeft ze een unieke onderwijsmethode gecreëerd, die toen erg revolutionair was en nog steeds in de tegenwoordige tijd intact is. Volgens haar methode ontwikkelen zich de honderdduizenden kinderen op de hele wereld.

1.1 Maria Montessori

1.1.1 Haar jeugd (1870 – 1896)

¹plaatje nr. 1: Maria Montessori op 10-jarige leeftijd

---

¹ Dit plaatje werd overgenomen van Schwegman, bladzijde 10.

Maria Montessori werd op 31 augustus 1870 in de stad Chiaravalle in Italië geboren. Haar vader Alessandro Montessori was een zakenman en later ook minister van Financiën. Haar moeder heette Renilde Stoppani. Maria was enig kind. Toen ze vijf jaar was, verhuisde ze met haar ouders naar Rome en één jaar later begon ze naar school te gaan. Er is heel weinig informatie bekend over haar vroege jeugd. Toen ze 12 was, beëindigde ze de basisschool. Toen was het gewoonte om de kleine meisjes voor de rol van echtgenote en moeder voor te bereiden. Maar Maria besloot om haar studies voort te zetten wat in die tijd zeer ongebruikelijk was. Ze begon op de Rijks-Technische School Michelangelo Buonarroti als het enige meisje te studeren en haar positie in de maatschappij als een succesvolle vrouw te verwerven. In deze strijd ging ze haar hele leven verder. Als het enige meisje op de school moest ze zelfs de speelkwartieren alleen doorbrengen, omdat het toen niet toelaatbaar was dat het enige meisje met de jongens alleen in een klas was. In 1886, toen ze 16 was, begon ze aan de hogere technische school te studeren, hoewel haar ouders haar op dezelfde manier als andere meisjes van die tijd wilden opvoeden.

De ouders begonnen een huwelijk voor te bereiden, maar ze weigerde beleefd. Ze nam het besluit om met haar studies verder te gaan. Haar droom was een arts te worden. *“Zij was de eerste vrouw die voor dit beroep koos”* (van Pollard: 13). Maria was zeer sterke persoonlijkheid die de andere vrouwen aanmoedigde dat ook ze uitzonderlijk kunnen zijn. De beslissing om arts te worden, verstoorde de relatie met haar vader. Toen de eerste successen kwamen, kwamen hun relaties weer in orde. Haar moeder ondersteunde haar vanaf het begin. Dankzij Maria vervulde de moeder haar oude dromen.

Ze had veel problemen tijdens haar studie, zoals een gebrek aan de vrouwentoiletten, grof gedrag van haar klasgenoten etc. *“Haar ervaringen aan de medische faculteit bepaalden haar latere houding tegenover mannen.”* (van Pollard: 15) Omdat ze haar vader beloofde dat ze niet zal praten met haar collega's, moest ze tijdens haar universitaire studies vaak

alleen werken, in de lezingen elders zitten dan mannen. Een aantal van de werkcolleges en praktische vakken moest ze helemaal zelf volgen. Maria ontving privé-lessen in de snijkamer. Daar werkte ze vaak 's avonds en 's nachts. Maar Maria had een droom en moest deze verdrietelijkheden tolereren. Tijdens de studie woonde ze nog bij haar ouders. Ze kwam vaak in de nacht thuis. Op een dag werd ze ziek. De vader vroeg Maria om haar studie te stoppen. Maar ze wilde niet verslagen worden en ondanks de ziekte of het misnoegen van haar vader rondde ze de studie in 1896 af. Ze werd de eerste vrouwelijke arts in de geschiedenis van Italië. Maria begon zich met de vrouwenrechten bezig te houden. We kunnen zeggen, dat Maria Montessori een van de eerste feministen in de wereld die voor de vrouwenkiesrecht heeft gevochten.

1.1.2 Maria Montessori als arts (1896 – 1898)

In 1896 ging Maria Montessori voor het eerst naar het buitenland, waar ze in Berlijn aan een vrouwencongres deelnam. Het hoofdthema van het congres was de gelijkheid tussen mannen en vrouwen. Dit congres heeft haar een roem verzekerd. De pers schreef over haar als over de geëmancipeerde, goed opgeleide en charismatische vrouw. Hoewel haar carrière slechts aan het begin was, was zij wereldberoemd. Ze heeft geen last van plankenkoorts gehad, de mensen konden naar haar luisteren, omdat ze hun aandacht kon aantrekken. Dat merkte ze en besloot om hun attentie goed te gebruiken. Juist de redenaarskunst is een van de redenen, waarom ze besloot met mensen te werken. Ze hield niet van het werk in de laboratorium. Ze wilde niet een algemeen praktiserend arts zijn, die zich met een lichamelijke gezondheid bezighoudt, maar ze begon zich voor de psychologie en de ontwikkeling van de zwakzinnige en psychisch gestoorde kinderen te interesseren. Toen werden deze kinderen in de verschillende instellingen opgesloten, vaak met veel oudere patiënten. Er werd niet met hen als met de kinderen gehandeld, hun kinderbehoefte werden niet vervuld, zoals bijv. behoefte aan spelen, leren of ontdekken van nieuwe dingen.

Maria knoopte aan bij de verslagen van Edouard Séguin, Philippe Pinel en Jean Itard aan (zie meer hierna). Ze wilde bewijzen, dat zelfs kinderen met een handicap geschikt zijn om onderwijs te krijgen. Het is alleen nodig de speciale scholen op te richten en een interessante vorm van onderwijs te vinden.

Toen werkte zij in een psychiatrisch ziekenhuis als medisch assistente. *“Ze voerde er in haar eentje onderzoek en studies uit. Ze had ook haar eigen spreekkamer, waar ze vooral vrouwen en kinderen ontving. Daarnaast zette ze zich actief in voor de zopas gestichte Nationale Liga voor de Opvoeding van Achterlijke Kinderen en gaf ze daarover een over het feminisme voordrachten.”* (van Pollard: 21)

1.1.3 Maria Montessori als directrice en hoogleraar (1898 – 1916)

² plaatje nr. 2: Maria Montessori tijdens haar eerste opleidingscursus in Groot-Brittannië

---

² Dit plaatje werd overgenomen van Pollard, bladzijde 42.

In de jaren 1899-1901 werd Maria Montessori samen met Giuseppe Montessano directrice van de *Scuola Magistrale Ortofrenica* – de school voor de zwakzinnige kinderen in Rome. Vaak heeft ze lezingen gegeven rond het thema van het onderwijs van de zwakzinnige kinderen of kinderen met een andere handicap. Deze lezingen bracht haar regelmatig naar het buitenland, waar ze beroemd was. Tijdens deze periode bezocht ze conferenties in Parijs en Londen. Nogmaals veroorzaakte ze een opschudding over haar persoon, omdat toen niet de gewoonte was voor een vrouw om alleen te reizen. Maar ze heeft alles op haar eentje gedaan. Dankzij Maria Montessori begon men vurig over de opvoeding van de kinderen en de rechten van vrouwen te praten. Ze wilde aan de discussies over de vrouwelijke minderwaardigheid meedoen. Daarom trad ze met haar rede 'De Nieuwe Vrouw' op.

Ze toonde de mannen dat ook de vrouwen in het onderzoek kunnen werken. Ze begon voor de vrouwen vakkundig les te geven. "*Ze streefden naar gelijke betaling, vrede inde wereld en de vrije keuze over het moederschap*" (van Pollard: 22). In deze periode onderhield ze een liefdesrelatie met haar collega van de school, waar ze directeur was. Dat was de al genoemde Giuseppe Montessano. Hij heeft zoals Maria Montessori de medicijnen gestudeerd. Hij werd op 4 oktober 1868 te Potenza geboren. Hij kwam uit een beschaafd gezin, zijn vader was een advocaat. Giuseppe Montesano was de man van Maria's leven, hoewel hun relatie niet lang duurde. Hun relatie en samenleving kwam nooit aan het licht voor het publiek. Ze hadden samen een kind – een zoon Mario. Sommige bronnen suggereren dat Mario tussen de jaren 1898-1901 werd geboren, sommige dateren zijn geboorte op 31 maart 1898. Ook de geboorte van een kind dat uit de ongehuwde relatie kwam, was toen een grote schande. Nog steeds is niet helemaal duidelijk waarom Maria kort na de geboorte van haar zoon besloot om zijn opleiding te geven in de handen van een vreemd gezin buiten de stad. De geboorte van Mario werd in de doofpot gestopt. Ook haar relatie met Giuseppe overleefde niet alle zwaarigheden, ze scheidden en Giuseppe trouwde met een andere vrouw, die toen 'de echte vrouw' was. De zoon van

Maria Montessori en Giuseppe Montesano is na tien jaar samenleving met de andere familie in het dorp de waarheid over zijn biologische ouders te weten gekomen.

De gemoedsbezwaren over het feit dat ze haar eigen kind verliet, leidde tot een grote droefheid. Ze probeerde dat met een andere educatie te overwinnen. Ze begon opnieuw te studeren – ditmaal psychologie, hygiëne en onderwijskunde. Ze was volledig aan haar werk van directrice van *de School voor zwakzinnige Kinderen* in Rome en ook aan de studie gewijd. Naast de traditionele theoretische studie moest ze veel in praktijk in de verschillende scholen werken en de diverse soorten van de scholen bezoeken.

Toen ze het functioneren van de scholen voor normale kinderen zag, was ze geschokt, omdat ze aan de werking van een dergelijke type school, waar ze directrice was, gewend was. De kinderen moesten op de wenken van de leraar vliegen, ze konden niet praten en mochten geen vragen stellen in de les. Er was vaak een groot aantal leerlingen in de grote klassen, de kinderen moesten in de rijen en zonder bewegingen zitten. Maria Montessori werd van dit soort onderwijs en opvoeding ontsteld. Deze scholen herinnerden haar meer aan de gevangenis dan een onderwijsinstituut. De kleine leerlingen waren bang van leraren, omdat ze als de oppassers acteerden. De behandeling met kinderen was echt vreselijk. De leerkrachten schreeuwden, straften, de leerlingen moesten op de knieën knielen of ze werden door de fysieke straffen gekweld. De school had de strenge regels en werd sterk door de Kerk gedomineerd. De kinderen vonden de school als het noodzakelijke kwaad op hun reis naar de volwassenheid. De leerlingen spijbelden en hadden schoolvrees. Dit was het moment, toen Montessori een praktisch deel van haar studie volgde en besloot ze dat haar methode, die oorspronkelijk voor de zwakzinnige kinderen gemaakt was, ook voor de normale kinderen zonder handicap of andere beperking zou zijn.

Maria Montessori was steeds zekerder van haar methode, waar het kind studeren en werken kan, nieuwe kennis kan vinden in een psychische

en een fysieke harmonie. Deze harmonie is voor het kind voordeliger dan de strikte regels en de regime. De dwang, de fysieke straffen en de overheersing van de leraar wilde ze in haar methode voor altijd verbieden.

Het kind kan zelf te leren en uit haar onderwijsmethode zoveel mogelijk kennis opdoen. Maria begon het juiste onderwijsmateriaal voor elke leeftijds-groep van het kind te ontwikkelen. Dit educatieve materiaal werd voor het interactieve leren gebruikt. Het was leuk voor het kind geassocieerd met nieuwe kennis. Maria studeerde de kinderen in de leeftijd 2,5-6 jaar. Toen heeft een aantal nieuwe kennis van haar onderzoek gebleken. Op deze leeftijd heeft het kind het grootste vermogen om te leren, profileert en creëert zijn eigen persoonlijkheid en karakter. Maria zorgde ervoor dat de kinderen het minst door de leraren en de volwassenen beïnvloed werden en hun eigen persoonlijkheid aan het licht brachten. Ook de dagelijkse activiteiten waren belangrijk zoals een kleine opruiming of de zorg voor de bloemen.

In 1904 begon ze over haar bevindingen uit haar medisch en pedagogisch onderzoek te schrijven, vaak ook in de buitenlandse vakbladen. Ze hield de lezingen en schreef haar ervaringen in verslagen op. Ze kreeg een aanbod van de Universiteit in Rome om de werkcolleges voor de toekomstige leerkrachten te geven. Maria accepteerde het aanbod en werd een zeer populaire leraar, voornamelijk dankzij haar leerstijl die heel aanschouwelijk was en vaak naar de verhalen uit de praktijk verwees. Veel studenten uit deze periode werden later haar collega's en docenten in de verschillende onderwijsinstellingen en de Kinderhuizen.

In die tijd begon haar carrière steil te klimmen. In 1907 richtte ze het eerste Kinderhuis Casa dei Bambini in San Lorenzo op (meer over dit onderwerp is te vinden in het tweede hoofdstuk) en maakte een aanvang met de lezingen over haar methode en met de Montessori scholen op te richten over de hele wereld. Toen ze 40 was, besloot ze haar hogelaarcarière te beëindigen en zich volledig aan haar methode te wijden. In 1912 overleed haar moeder Renilde, met wie Maria heel goede relatie had.

1.1.4 Carrière van Maria en reisen over de hele wereld (1989-1952)

De opening van het eerste kinderhuis was destijds een ongelooflijke, wereldwijde media-sensatie. Alle mensen, die in de pedagogie geïnteresseerd waren, wilden meer over haar methode weten. Ze had een grote invloed in Amerika. De Amerikanen begonnen de scholen vast te stellen, die Maria's naam droegen. Vaak werden deze scholen slecht geleid. Soms werden er in de scholen aan een gelijke principe als Montessori gewerkt, maar in veel gevallen hadden deze scholen niets gemeen met haar methode. Op dat moment bestonden er op Amerikaanse bodem meer dan de honderd soortgelijke scholen. Daarom is zij naar Amerika naar New York afgereisd. Een ander probleem in Amerika was een massieve productie van de namaak-Montessori materiaal en ook werden er de boeken over haar methode gepubliceerd, die ze nooit geschreven had. Ze wilde daar haar naam terug te winnen en de Amerikanen de juiste versie van de methode verduidelijken.

In 1915 kwam ze terug naar Amerika, maar in die tussentijd had ze genoeg tijd voor het bezoek van een aantal Europese landen en steden, waar ze ter richtting van een paar onderwijsinstellingen hielp. *„Er ontstonden in verschillende landen Montessori-klasjes, Montessori-verenigingen en Montessori-scholen. “* (van Schwegman: 166) In het voorjaar van 1914 bezocht ze ook Nederland. *„Daar maakte ze op 13 maart een koninklijke entree in het Haagse gymnasium.“* (van Schwegman: 166) In Nederland werd ze professioneel geaccepteerd maar ook haar uitspraken, dat de juiste Montessori school alleen volgens haar eigen educatief materiaal kan functioneren, werden vaak bekritiseerd. Van dit materiaal was toen wereldwijd niet genoeg voorhanden.

In 1915 was ze terug naar Amerika gereisd, ditmaal met haar zoon Mario. Ze was Amerika van New York tot aan San Francisco doorgereisd. Ze gaf de lezingen op *de Panama Pacific International Exposition*. Tijdens haar verblijf in Amerika stierf haar vader, op 25 november 1915 in Italië, waar toen de Eerste Wereldoorlog woedde. In San Francisco heeft ze op een van de

school, die de grote glazen ramen had, haar methode in de praktijk gedemonstreerd. Dat kon een breed publiek zien. In Amerika was haar bestemedewerker Helen Parkhurst, die na Maria's vertrek met de Montessori methode in Amerika bezig was. Maria heeft Amerika zonder Mario verlaten, die niet naar Italië terugkeren kon, omdat hij daar nog niet de krijgsdienst onderging. Maria heeft ook niet over een terugkeer naar de vaderland gedacht, ze koos voor haar verblijf voor het neutrale Spanje. In Barcelona ontmoette ze opnieuw met haar oude vriendin Anna Maccheroni.

In Barcelona richtte ze samen met Anna Maccheroni een Montessori centrum op. Ze reisde vaak naar Italië. Dat veranderde in de periode 1920 t/m 1925. Ze stopte aan *de Hogeschool voor de Vrouwen* de lezingen te geven. Ze beëindigde alle verplichtingen die verband hielden met Italië. Één van de redenen was de Mussolini's overheid, die eerst de Montessori scholen en hun verdere ontwikkeling financieel wilde ondersteunen. De overheid heeft zelfs een organisatie opgericht, waarin de scholen zich konden associëren, *L'Ida Montessori*. In korte tijd waren daar meer dan 70 scholen in Italië lid van. Maar Maria hield niet van het idee, dat Mussolini's regering dicteerde, hoe de scholen moesten werken. Maria kwam tegen Mussolini in opstand en van dag tot dag werden alle Montessori scholen gesloten. Benito Mussolini wilde het onderwijs meer over de politiek laten hebben dan over de opvoeding van de nieuwe generatie. Toch is ze in Italië af en toe gebleven, maar in Barcelona had ze haar domicilie. In 1934 heeft ze met Mario aan haar laatste Italiaanse Internationale congres deelgenomen. Ze keerde terug naar Rome 13 jaar na dit congres, in 1947.

In 1924 sloot de Spaanse regering de Montessori school in Barcelona. Ze kon wel nog steeds de cursussen voor de toekomstige leerkrachten geven. In juli 1936 brak de burgeroorlog in Spanje uit. Daarom begon Maria Montessori opnieuw in de andere landen de Montessori scholen openen – zoals in Engeland en Nederland. In Nederland leefde ze van 1937 t/m 1939.

Maria was een liefhebber van de oosterse filosofie. Daarom was ze vanaf 1939 tot 1946 woonachtig in India, samen met Mario, waar ze de

Tweede Wereldoorlog overleefd hebben en waar ze weer de lezingen hebben gegeven en de nieuwe Montessori scholen opgericht hebben. Deze periode was de gelukkigste in het leven van Maria Montessori. Na de terugkomst in Nederland, heeft ze zich aan de A.M.I. gewijd, die sinds 1935 in Amsterdam gevestigd was. Ze woonde dichtbij de stad Laren, waar ze nieuwe Montessori school hielp op te richten. Maria heeft veel met de meubelmaker A. Nienhuis samengewerkt, wiens bedrijf nog steeds Montessori materiaal produceert. In Nederland is een perfecte organisatie en financiering van het onderwijs sinds 1920, de Montessori scholen werden dus goed ondersteund en hadden daar een hoog niveau.

³ plaatje nr. 3: Maria Montessori op circa 60-jarige leeftijd.

„Driemaal werd ze genomineerd voor de Nobelprijs voor de vrede. In Nederland werd ze in 1950 in de Orde van Oranje Nassau. In datzelfde jaar verleende de Universiteit van Amsterdam haar een eredoctoraat.“ (van

---

³ Dit plaatje werd overgenomen van Schwegman, bladzijde 210.

Kramer: 225) Tijdens haar leven kreeg ze veel prestigieuze prijzen van de verschillende landen. In 1947 was ze door de Minister van Buitenlandse Zaken Carlo Sforza naar Italië gevraagd te komen om op de vragen van de Italiaanse media te antwoorden. Toen achtte ze Italië niet als haar vaderland en keerde ze terug naar Nederland. In Noordwijk aan Zee had ze met Mario en zijn familie een zomerverblijf. Daar was ze met Mario ook op de dag toen ze stierf, op 6 mei 1952. Toen heeft ze een reis naar Ghana gepland. Maria Montessori is in Noordwijk aan Zee in Nederland begraven.

1.2 Verband tussen Maria Montessori en Jan Amos Komensky

Zoals Maria Montessori veel gemeen met Nederland had, kunnen wij dat ook zeggen van de Tsjechische Republiek. Deze belangrijke vrouw, die een revolutionaire leertechniek bracht, kunnen we haar met enige overdrijving met een Tsjechische leraar vergelijken, die vaak “De leraar van de naties” genoemd wordt. Hij is op 28 maart 1592 geboren. De geboorteplaats van deze Tsjechische pedagoog, filosoof, schrijver en hervormer is nog steeds niet duidelijk bekend, het zou de stad Uhersky Brod, het dorp Komna of het plaatsje Nivnice zijn. Net als Maria Montessori hield ook Jan Amos Komensky, beter bekend als Comenius, zich bezig met de pedagogie.

Hij was de grondlegger van de moderne pedagogie, hij schief verscheidene wetenschappelijke boeken in het Latijn zoals de *Orbis sensualium pictus* (‘De zichtbare wereld in beeld’) en de *Didactica magna* (‘Grote onderwijsleer’). Beiden waren in hun leven dankzij hun werk of hun literatuur onderdrukt, hun werk werd verboden en werd voor de toenmalige regimes als ongeschikt beschouwd. Jan Amos Komensky ging in ballingschap, zijn boeken werden in de Tsjechische landen verbrand. Ook Montessori’s boeken werden tijdens het fascisme in verschillende Europese landen vernield en de Montessori scholen tijdens het bewind van Mussolini eerst ondersteund, dan gesloten. Comenius gaf les aan verschillende

scholen in Europa en woonde in Polen, Zweden, Duitsland, Nederland, Hongarije, Pruisen en vele andere landen.

Beide vertoonden zich op bankbiljetten in hun landen (zie onder de plaatjes). Maria Montessori was de eerste vrouw die ooit werd uitgebeeld op een Italiaans bankbiljet. De waarde van de bankbiljet was 1000 lire en eerder werd daar Marco Polo geïllustreerd. Jan Amos Komensky stierf op 15 november 1670 in Amsterdam en werd in de stad Naarden, ten oosten van Amsterdam, begraven. De laatste rustplaats is een ander gemeenschappelijk kenmerk van Jan Amos Komensky en Maria Montessori. De laatste jaren van hun leven hebben beiden in Nederland doorgebracht. Maria Montessori overleed op 6 mei 1952, op bijna 82 jaar, in het dorp Nordwijk in de Nederlandse provincie Zuid-Holland.

⁴ plaatje nr. 4: Maria Montessori op de Italiaanse bankbiljet

---

⁴ Dit plaatje werd overgenomen van webpagina: <http://www.paperexhibition.com/paper-money/educator>, geraadpleegd op 14-06-2011

⁵ plaatje nr. 5: Jan Amos Comenius op het Tsjecho-Slowaakse bankbiljet

1.3 Boeken van Maria Montessori

Maria Montessori heeft tijdens haar leven een groot aantal gespecialiseerde boeken en publicaties geschreven niet alleen over haar methode, maar ook over de mentale ontwikkeling van de kinderen. Niet alle werden in het Nederlands vertaald. De boeken die in de Nederlandse vertaling gepubliceerd waren, zijn bv. *De Methode*, *De ontdekking van het Kind*; *Onderwijs en het Menselijk Potentieel*; *Aan de Basis van het Leven*, *de absorberende Geest*; *Zelfopvoeding* en *Door het Kind naar een Nieuwe Wereld*.

Natuurlijk zijn er veel boeken over Maria Montessori zelf geschreven. „De Maria Montessori expert“ is in Nederland Marjan Schwegman, die een gedetailleerde biografie van Maria geschreven heeft. In Amerika bracht Rita Kramer of E. M. Standing heel goed haar leven in beeld.

---

⁵ Dit plaatje werd overgenomen van webpagina: <http://www.paperexhibition.com/paper-money/educator>, geraadpleegd op 14-06-2011

1.4 Mario Montessori

Zoals hierboven vermeld, werd Mario op 31 maart 1898 geboren. Omdat zijn ouders niet getrouwd waren, besloten ze zijn geboorte te verbergen. Hoewel Maria het kind wilde, was ze niet in de geboorteakte van Mario geschreven. Zijn vader was ambtelijk Giuseppe Montessano, zodat hij kon met zijn zoon volgens zijn eigen manier behandelen. Hij heeft de opvoeding van Mario aan een familie van het platteland overgelaten. Giuseppe heeft deze familie financieel geholpen in de ruil voor Mario's opvoeding. Mario droeg Montessano's achternaam, die hij later veranderde in Montessori. Hoewel Maria heimelijk hoopte op de zoon's opvoeding samen met Giuseppe te verzorgen, konde Maria niet over Mario beslissen. Maria heeft haar zoon vaak op het platteland bezocht. Ze heeft voor hem de cadeautjes gebracht en ze heeft hem ook proberen te onderwijzen.

Toen Mario zeven jaar oud was, heeft Montessano besloten de jongen naar een kostschool in de buurt van Florence te sturen. Maria was zeer bedroefd, omdat ze haar zoon niet regelmatig kon bezoeken. Na zijn afstuderen was hij ongeveer 15 jaar oud. Maria kwam op een dag naar het platteland en vertelde hem dat ze zijn moeder is en ze gingen samen naar Rome. Maria heeft hem aan de mensen vaak als haar neef, later assistent of de adoptieve zoon voorgesteld. Mario is vaak met Maria naar het buitenland gereisd. Toen hij met Maria op haar tweede reis naar Amerika ging, onderging hij nog niet zijn militaire dienst in Italië. Tijdens hun reis door de Amerika begon in Europa de Eerste Wereldoorlog, hij kon toen niet naar zijn vaderland terugkeren. Hij bleef dus in Amerika in Californië, hij richtte daar de Montessori klassen en scholen op.

Mario trouwde in 1917 met Helen Christie. Één jaar na hun huwelijk verhuisden ze naar Spanje. Mario maakte in het geheim veel reizen naar Italië. Mario had samen met Helen vier kinderen. „*In 1919 werd Maria Elena (roepnaam Marilena) geboren, in 1921 Mario, die als Mario Montessori jr. door het leven ou gaan. De tweed kinderen die daarop volgden, kwamen in Rome ter wereld: Ronaldo in 1925 en Renilde in 1929.*“ (van Kramer: 198)

Helen vluchtte in 1938 terug naar Amerika. Het is niet duidelijk wanneer Mario en Helen officieel gescheiden zijn. In 1947 trouwde hij met Ada Pierson, met wie hij in Baarn in Nederland woonde. Daar wijdde hij zich aan het beheer van de A.M.I., die hij met zijn moeder opgericht had, tot aan zijn dood in 1982.

⁶ plaatje nr. 6: Mario Montessori en zijn moeder

---

⁶ Dit plaatje werd overgenomen van: <http://amiusa.org/wp-content/uploads/2010/06/ami-usa-mario-montessori-biography.pdf>, geraadpleegd op 14-06-2011

1.5 De Association Montessori Internationale (A.M.I.)- 1929

⁷ plaatje nr. 7: Logo van De Association Montessori Internationale

De Association Montessori Internationale (verder A.M.I.) werd in 1929 opgericht tijdens de wereldwijde conferentie *New Education* in Helsinki in Finland, waar het eerste Montessori Congres plaatsgevonden heeft.⁸ A.M.I. werd door Maria Montessori samen met haar zoon Mario opgericht. A.M.I. diende tot zijn ideeën en Montessori-methode in de goede formulering over de hele wereld te verspreiden.

A.M.I. was aanvankelijk in Berlijn gevestigd, in 1935 werd het naar Amsterdam verhuisd, waar steeds het hoofdkantoor van A.M.I. is. Het adres is Koninginneweg 161, 1075 CN, Amsterdam, Nederland. Maria was de voorzitter van de organisatie, de directeur was Mario. Het tweede Montessori Congres heeft in 1932 in Nice plaatsgevonden. Er waren dankzij het succes met het eerste congres veel landen vertegenwoordigd. Maria Montessori wilde verzorgen dat de lidstaten tenminste een keer per jaar vergaderen en een constante verbinding met de ontwikkeling van Montessori-methode zullen verzekeren. Het derde Montessori Congres was in Amsterdam, het volgende in Rome, in 1935 in Londen. De congressen hadden jaar na jaar meer en meer supporters.

Na de dood van Maria Montessori in 1952 nam haar zoon Mario het bewind van A.M.I. volledig over. Hij verzorgde tot zijn dood in 1982 ook de

---

⁷ Dit plaatje werd overgenomen van webpagina: <http://www.nienhuis.com/nl/over-nienhuis/nienhuis-en-ami.html>, geraadpleegd op 14-06-2011

⁸De officiële webpagina van A.M.I. is te vinden op: <http://www.montessori-ami.org/>, geraadpleegd op 17-06-2011

voorlichting over de Montessori methode en het onderwijs. A.M.I. is een wereldwijde organisatie, die de honderden Montessori scholen over de hele wereld verenigt. A.M.I. controleert ook de scholen, die ten minste gedeeltelijk volgens de Montessori methode werken.

2 DE MONTESSORIMETHODE

In het tweede hoofdstuk zou ik graag de belangrijkste punten van de onderwijsmethode van Maria Montessori beschrijven en wat aan deze methode is voorafgegaan. Verder zou ik graag voor de lezers van mijn thesis de eerste school, die Maria in Rome oprichtte, kunnen toelichten. Verder zal ik over de eerste en oudste Montessori school in Nederland en Tsjechië schrijven.

2.1 „De Wilde van Aveyron“ – de motivatie van Maria Montessori

Hoewel Maria Montessori niet volgens soortgelijke opvoedingsmethodie zoals de Montessori methode groeide, had het geen invloed aan haar. Als we kijken naar de foto, waar ze als tienjarig meisje gefotografeerd was (zie hierboven- plaatje nr. 1:), kunnen we in haar gezicht zien, dat ze tegen haar wil tot deze activiteit genoopt was. En dat is juist het probleem – een krachtige inwerking van de volwassenen op de kinderen - is een van de kenmerken, die Maria Montessori in haar methode ondedrukken wilde. *„Door van kinderen te vragen ´de volwassen perfectie en gerijptheid´ te imiteren, ontnemt de volwassene het kind de kans om zelf, stapje voor stapje, te ontdekken welke bijzondere capaciteiten in hem besloten liggen. Het resultaat is een ´bambino insultato (´beledigd kind´), dat alle tekenen Vermont van ´la vita offesa´ (het gekrenkte leven): verlegenheid, besluiteloosheid, ongedurigheid.“* (van Schwegman: 12) Daarom begon ze de psychologie van de kleine kinderen te studeren. Eerst concentreerde Maria zich op geestelijk gehandicapte kinderen. Ze begon in Parijs de verslagen van twee wetenschappers te bestuderen, die haar op de grondlegging van haar eigen methode en de uitvinding van de Montessori materialen geïnspireerd hebben.

Deze verslagen hebben over “De Wilde van Aveyron” (hij is ook Viktor van Aveyron oft benoemd) gesproken, het wolfkind, dat verlaten in de boosen in het Zuid-Frankrijk alleen met de wilde dieren leefde. De jongen werd in 1800, rond zijn dertien jaar van zijn leven, gevangen en naar Parijs

meegenomen, waar hij in de zorg van de artsen en wetenschappers was. Veel wetenschappers uit Frankrijk hadden een belangstelling hem te onderzoeken.

De twee belangrijkste wetenschappers, die in Viktor geïnteresseerd waren, heetten Philippe Pinel en Jean Marc Gaspard Itard. Pinel heeft de jongen als geestelijk gehandicapt gevonden, Itard was niet zo radicaal in zijn conclusies. Viktors dierlijke woestheid en zijn mentale toestand werd volgens Itard niet van de geboorte en hij geloofde, dat hij hem beschaafd kan doen. In de loop van de jaren lukte hem een kleine ontwikkeling met deze jongen te maken, b.v. hij leerde de objecten volgens de naam te herkennen, maar nooit leerde hij te spreken, voor communicatie met de mensen gebruikte hij alleen enkele gebaren.

Ondanks het feit, dat Viktor tegen zijn wil ontgewikeld was- maar ook met Itard's liefde en behulp- waren deze verslagen zeer nuttig in het onderzoek van Maria Montessori.⁹

2.2 Montessori methode en de hoofdbeginselen

Deze unieke onderwijsmethode ontwikkelde Maria Montessori op grond van haar verslagen, die zij ingevolge haar eigen jarenlange praktijkervaringen schreef. De grondgedachte van haar methode was om de kinderen te leren al hun zintuiglijke leermiddelen bij het leren van nieuwe kennis te gebruiken. Namelijk hun gehoor, reuk, tast en smaak. Maria Montessori heeft de ontwikkeling van de persoonlijkheid van het kind in de verschillende perioden van de volwassenwording gedefinieerd. Deze perioden onderscheidde ze in vier groepen: 0-6 jaar, 6-12 jaar, 12-18 jaar en 18-24 jaar. Elke periode draagt eigen kennis en ervaringen aan, die op de gevoeligheid van het kind effect hebben.

In de eerste periode, in de periode vanaf de geboorte, krijgt het kind zijn taalvaardigheid, in de tweede periode verwerft het kind de zedelijke

---

⁹ Meer over dit onderwerp is te vinden in het eerste hoofdstuk van Schwegman.

principes, de derde periode is als de omzetting van het kind in volwassene gedefinieerd. De laatste fase is de periode van de aankomst en het vinden van zijn eigen waarde.

Het is heel belangrijk voor de kinderen om gespecialiseerd leer materiaal te gebruiken om de zintuigen op een goede manier te ontwikkelen. De hele klas en de omgeving van de klas en de school moeten volgens de eisen van de leeftijd van een kind ontworpen worden. Zelfs de banken en de stoelen moeten in de juiste grootte zijn. De methode laat bij de productie alleen toe om natuurlijke materialen te gebruiken, voornamelijk hout. Voor de ontwikkeling van de gevoelszin is belangrijk het schuurpapier te gebruiken. Het succes van de goede werking van een Montessori klas was dat de kinderen verschillend Montessori materiaal hadden ter beschikking. *„Het materiaal omvat oefeningen uit het dagelijks leven, zintuiglijke oefeningen, materiaal voor schrijven, lezen en rekenen en tenslotte materiaal voor het 'kosmisch' onderwijs (wereldoriëntatie).“*¹⁰

Elke leerling wordt volgens een individueel onderwijsplan opgeleid, de kinderen hebben ook de mogelijkheid met andere leerlingen samen te werken en elkaar helpen. *„De kinderen van een jongere leeftijd, die in heterogene klasse zijn, kunnen de oudere kinderen, die met Montessori materiaal werken, toekijken.“* (van Standing: 118)

Het juiste materiaal maakt nog niet van een school een echte Montessori school. Er is nodig ook andere voorwaarden te voldoen. B.v. de goede opleiding van de leerkrachten en de Montessori cursus, de schoolomgeving en klassen volgens de Montessori principes, juiste faciliteiten in de bibliotheek, klaslokalen en schoolomgeving, geen lesgeven – alleen korte instructies of individuele toelichting van de leerstof, bewegingsvrijheid van de leerlingen in de klas, heterogene klassen, geen cijfers – alleen individuele waardering. *„Er is :*

---

¹⁰ Overgenomen van webpagina: <http://www.kelpin.nl/fred/artikelen/vrijheid.pdf>, geraadpleegd op 18-06-2011

- *keuzevrijheid*
- *tempovrijheid*
- *niveaувrijheid*
- *bewegingsvrijheid*¹¹ in de Montessori klassen.

Zoals hierboven vermeld is, was de Montessori methode oorspronkelijk alleen voor de zwakzinnige kinderen bedoeld. In 1907 werd de methode voor alle kinderen geschikt gemaakt, dus voor de kinderen met en ook zonder handicap. Maria streefde naar de tolerantie tussen de mensen en de gehandicapte kinderen kwamen naar school met de gezonde kinderen zoveel mogelijk, wat hun gezondheidstoestand toestond.

¹² plaatje nr. 8: Schema van de Montessori school

¹¹ Overgenomen van webpagina: <http://www.kelpin.nl/fred/artikelen/vrijheid.pdf> , geraadpleegd op 18-06-2011

¹² Dit plaatje werd overgenomen van webpagina: <http://www.kelpin.nl/fred/artikelen/vrijheid.pdf>, geraadpleegd op 14-06-2011

2.3 Montessori-materialen

¹³ plaatje nr. 10: het embleem van Nienhuis Montessori Internationaal

Omdat Maria Montessori een grote invloed op het Nederlandse onderwijs had sinds haar eerste bezoek aan Nederland in 1914, schoten de Montessori scholen als paddestoelen uit de grond op. De scholen moesten met het Montessori materiaal worden ingericht. Daarom ontstond er in Nederlandse stad Zelhem een bedrijf, dat in het Montessori materiaal gespecialiseerd is. Dit bedrijf wordt *Nienhuis Montessori Internationaal* genoemd en geëxporteerd het lesmateriaal over de hele wereld. Het bedrijf werd in 1929 opgericht en nog steeds bestaat en invoert het Montessori materiaal in vijfenzeventig landen.

„Nienhuis Montessori is officieel geautoriseerd door de Association Montessori Internationale om de Montessori materialen te mogen maken volgens de zogenaamde AMI-blauwdrukken. Deze blauwdrukken zijn het erfgoed van Maria en Mario Montessori en beschrijven zeer nauwkeurig waar ieder materiaal aan dient te voldoen.“¹⁴ Dit bedrijf, dat ruim 80 jaar actief is, richt zich vandaag op de ontwikkeling van ook andere educatieve materialen dan alleen Montessori en streeft ernaar om zijn assortiment uit te breiden. In Zelhem is ook een showroom waar de personeelsleden u elke techniek en de betekenis van elk materiaal verklaren. Daarnaast kunt u ook het Montessori-museum bezoeken, waar u meer informatie over het Montessori materiaal, Maria Montessori en haar methode kunt krijgen. Het hoofdkantoor van

---

¹³ Dit plaatje werd overgenomen van webpagina: <http://www.nienhuis.com/nl/>, geraadpleegd op 17-06-2011

¹⁴ Overgenomen van webpagina: <http://www.nienhuis.com/nl/over-nienhuis/nienhuis-en-ami.html>, geraadpleegd op 14-06-2011

Nienhuis Montessori Internationaal zit in Industriepark 14, 7021 BL Zelhem, Nederland.¹⁵

¹⁶ plaatje nr. 11: Montessori materiaal

---

¹⁵ Meer over dit onderwerp is te vinden op: <http://www.nienhuis.com/nl/>, geraadpleegd op 14-06-2011

¹⁶ Alle plaatjes werden overgenomen van wegpagina: <http://www.nienhuis.com/nl/catalog.html>, geraadpleegd op 26-07-2011

2.4 Casa dei Bambini (1907)

¹⁷ plaatje nr. 9: Maria Montessori met de kinderen in de sloppenwijk

Maria Montessori opende op 6 januari 1907 een school voor de kinderen van 3 t/m 6 jaar leeftijd. De school heette *Casa dei Bambini* en werd aan de rand van Rome gebouwd, in de sloppenwijk San Lorenzo. In deze wijk woonden de grote gezinnen met veel kinderen in de flatgebouwen. De ouders van de kinderen hadden vaak geen tijd, omdat ze hard in de fabrieken werkten. De kinderen hadden vaak een moeite met de honger en de ziekten en ze waren de hele dagen zonder een toezicht van de ouders of de volwassenen. Hun dagen bestonden uit de landloperij en de vandalisme. Ze hadden geen hobby's of interesse. De kinderen van de sloppenwijk beschouwden de school als niets interessant. De school was voor hun een plaats, waar ze alleen de bevelen kunnen krijgen, niet mochten spreken of vrij bewegen. De huiseigenaren besloten door het vandalisme en de daaruitvoorkomende aanzienlijke schade in de buurt van hun huizen, die de kinderen veroorzaakten, een school te stichten en deze financieel te steunen.

---

¹⁷ Dit plaatje werd overgenomen van webpagina: <http://www.tom-brown.com/articles/progressive-teaching/>, geraadpleegd op 26-07-2011

Deze school kostte minder geld dan de kosten die zij hadden aan de reparaties van hen beschadigde huizen. Daarom werd in januari 1907 het Kinderhuis- *Casa dei Bambini* geopend. Hoewel Maria de school oprichtte, onderrichtte ze daar niet hele dagen. De lerares was Signorina Candida Nuccitelli, de dochter van een conciërge van een flatgebouw in San Lorenzo. Montessori's assistente was ook een jonge lerares Anna Maccheroni. Toen heeft Maria aan *de Universiteit van Rome* gewerkt. Ze heeft vaak de Kinderhuis bezocht en mevrouw Nuccitelli goed opgeleid om volgens haar methode te werken, dus door de kinderen goed te behandelen op een manier die voor de kinderen tot de beste resultaten leiden.

Het klasselokaal leek niet op een gewone klasse. Alles werd speciaal voor de kinderen ontworpen, de banken, de tafeltjes, de onderwijsmaterialen enz. Alles moest op de menselijke zintuigen werken. Mevrouw Nuccitelli had verboden om de kinderen te bevelen en hun te les geven. Ze heeft de kinderen geholpen in het geval van nood of als de kinderen aan haar gevraagd hebben. Maria heeft vaak met deze kinderen haar vrije tijd doorgebracht om de notities over de gemaakte vorderingen van de kinderen te maken. Met behulp van de juiste onderwijs materiaal heeft ze de jonge kinderen een leerstof voor meer oudere kinderen helpen te begrijpen.

2.5 Laren – de oudste Montessorischool in Nederland

De basisschool *Eerste Nederlandse Montessori School*, die in 1916 in Den Haag opgericht was, kan trots zijn op de titel eerste Montessori school in Nederland. Deze school is gevestigd aan het adres De Laan van Poot 353, 2566 DA, Den Haag.

Maar als de oudste Montessori school kunnen we de *Larense Montessorischool* beschouwen, die zit in de Nederlandse stad Laren, ten oosten van Amsterdam en ten noorden van Utrecht, dichtbij de stad Hilversum in de provincie Noord-Holland. De *Larense Montessorischool* werd al in 1903

opgericht en werd toen *Humanitaire School* genoemd.¹⁸ Maar vanaf het begin werd daar niet volgens de Montessori methode onderwezen, maar volgens een zeer vergelijkbaar methode. De kinderen hadden daar mogelijkheid zich zelf te ontwikkelen en de natuur te verkennen. Na de dood van de oprichter Prof. Jacobus van Rees in 1928 verhuisde de school naar de huidige zetel in De Leemkuil 4, 1251 AR, Laren. Met de nieuwe zetel veranderde een beetje ook het schoolconcept. Van de *Humanitaire School* is een Montessori school geworden. Destijds richtte Maria Montessori een andere Montessori school in Laren op. Het was een zogenaamde “modelschool” voor haar. Tijdens de oorlog voegde de “modelschool” zich met de school aan De Leemkuil samen.

Oorspronkelijk werden er alleen de basisscholen met Montessori methode opgericht. *“In 1930 werd de eerste school voor voortgezet Montessorionderwijs opgericht: het Montessori Lyceum te Amsterdam.”*¹⁹

2.6 Kladno – de eerste Montessorischool in Tsjechië

MŠ a ZŠ Montessori Kladno (de kleuterschool en de basisschool) is de eerste Montessori school in Tsjechië, waar volgens de Montessori methode begon te onderrichten.²⁰ Sinds 1998 zijn er de kleuterklassen, in 2001 werd er de eerste Montessori basisklasse geopend. De school zit in de Tsjechische stad Kladno, ten westen van Praag, in de Bulharská straat.

Er zijn 5 Montessorigroepen, die een capaciteit van 102 leerlingen hebben. De kinderen werkten in groepen met de gemengde leeftijden tot de

---

¹⁸ De officiële webpagina van Larense Montessorischool is te vinden op: <http://www.montessori.laren.nl/>, geraadpleegd op 14-06-2011

¹⁹ Overgenomen van webpagina: <http://www.kelpin.nl/fred/artikelen/vrijheid.pdf>, geraadpleegd op 18-06-2011

²⁰ De officiële webpagina van MŠ en ZŠ Montessori Kladno is te vinden op: <http://www.montessori-kladno.cz/>, geraadpleegd op 17-06-2011

vijfde klasse. Na de afstudering van de vijfde jaar gaan ze vaak naar de gewone klassen of naar gymnasia. De school wordt elke jaar met een grote belangstelling van de aanvragers geconfronteerd, die vanwege de kleine capaciteit niet aangenomen worden.

3 MONTESSORI IN TSJECHIË EN NEDERLAND IN VERGELIJKING

In het praktische deel van mijn thesis zal ik me concentreren op de verschillen in het Montessorisysteem van twee Montessorischolen die ik tijdens mijn bezoek aan die twee bepaalde scholen waargenomen heb. Ik zal daarom alleen het systeem van deze twee scholen vergelijken, maar niet het gehele Montessorisysteem in de Tsjechische Republiek en Nederland.

De eerste basisschool met de Montessoriklassen heb ik in juni 2010 in Brno in Tsjechië bezocht. Ik had een gelegenheid daar met mevrouw Mgr. Hana Černochová over het Montessori onderwijs in hun niet typisch Montessorischool in Brno gesproken. Ik heb daar een schooldag doorgebracht. Ik kon er de kinderen en de leraren interviewen en observeren die met de Montessori methode werken. Ik heb ook het hele onderwijs met de videocamera opgenomen. Ik zou deze opnamen in de toekomst graag voor een vervolgonderzoek willen gebruiken.

Voor mijn tweede bezoek heb ik een Nederlandse school in Veenendaal in de provincie Utrecht gekozen. De Montessorischool Aan de Basis heb ik dankzij mevrouw drs. Ali Groebe en haar collega's leren kennen. Ook in Veenendaal heb ik één schooldag bijgewoond en een opname gemaakt.

Om beide scholen voor de lezers van mijn scriptie beter voor te kunnen stellen, wil ik hier graag ook de lokaties waar de scholen zitten beschrijven. Daarbij ga ik ook in op de geschiedenis en het profiel van de steden en de geschiedenis en de hedendaagse situatie van beide scholen.

3.1 Montessorischolen in Nederland

In Nederland zijn alle kinderen van 4 tot 16 jaar leerplichtig. Alle kinderen van 4 tot 12 jaar volgen de basisschool. Daarna volgt het voorgezet onderwijs. De scholen richten zich naar de *Wet op het Primair Onderwijs* uit

1985 (WPO).²¹ Het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen heeft de WPO uitgegeven. De wet trad oorspronkelijk in 1920 in de werking en heette toen *Wet op het Lager Onderwijs*. “*Het geven van onderwijs is vrij, zegt de grondwet in Nederland*” (Wilmots 1978:187). Ouders kunnen hun kinderen naar de verschillende soorten scholen sturen. Ze kunnen de voorkeur geven aan een openbare school die door de overheid wordt beheerd of aan een bijzondere school. Ongeveer 70% van alle kinderen zit op de bijzondere basisscholen (zie de tabel onder). De bijzondere scholen kunnen wij nog in de confessionele (bijv. protestants-christelijke en katholieke scholen) en de neutrale scholen verdelen. Deze twee soorten scholen worden door de verenigingen of de stichtingen gesticht. “*De bijzondere scholen worden tegenwoordig geheel door het rijk gefinancierd, maar de keuze van de leermiddelen en van de leerkrachten wordt als een aangelegenheid van de school en van het schoolbestuur beschouwd. Wel moet het onderwijsprogramma aan door het rijk gestelde eisen voldoen.*” (Wilmots 1978: 188)

In Nederland bevordert *De Nederlandse Montessori Vereniging* (verder NMV) alle Montessori scholen²². Het hoofddoel van de NMV is om het Montessori onderwijs verder te ontwikkelen en onderhouden. De NMV zorgt over het correcte opvoeding en onderwijs volgens de Montessori-principes en -werkwijze. De Nederlandse NMV kunnen wij vergelijken met de Tsjechische vereniging *Společnost Montessori, o.s.* (zie meer in het hoofdstuk Montessori in Tsjechië, in de vaderland van Jan Amos Komensky). De zetel van de NMV is op Bezuidenhoutseweg 251-253, 2594 AM 's-Gravenhage.

In Nederland ontstond de eerste Montessorischool in 1916 in Den Haag. Deze school heet nog altijd eenvoudigweg *Eerste Nederlandse*

---

²¹ De geldige versie is te vinden op: http://www.st-ab.nl/wetten/0725_Wet_op_het_primair_onderwijs_WPO.htm, geraadpleegd op 01-06-2011

²² Meer over dit onderwerp is te vinden op: <http://www.montessori.nl/>, geraadpleegd op 01-06-2011

Montessori School (verder ENMS).²³ Er zijn tegenwoordig in Nederland in totaal 175 Montessorischolen. Het grootste aantal van de Montessori scholen is in de hoofdstad Amsterdam, waar vijftientig scholen zijn. Verder zijn er nog acht in Den Haag, tien in Rotterdam en vier in Utrecht.²⁴ Dat kunnen zowel de openbare als bijzondere Montessori-scholen zijn.

In het schooljaar 2005-2006 waren de leerlingen en vestigingen als volgt over de verschillende richtingen verdeeld:

<i>Klasse</i>	<i>Leerlingen</i>		<i>Vestigingen</i>		
	<i>Aantal</i>	<i>Aandeel</i>	<i>Aantal</i>	<i>Aandeel</i>	<i>Grootte</i> *
<i>Openbaar onderwijs</i>	477.500	30,8%	2.393	33,5%	200
<i>Bijzonder onderwijs, w.o.</i>	1.071.900	69,2%	4.741	66,5%	226
- <i>Algemeen bijzonder en samenwerkingscholen</i>	100.100	6,5%	434	6,1%	231
- <i>Confessioneel bijzonder, w.o.</i>	971.900	62,7%	4.307	60,4%	226
--- <i>Katholiek</i>	522.800	33,7%	2.098	29,4%	249
--- <i>Protestants-christelijk</i>	377.400	24,4%	1.860	26,1%	203
--- <i>Reformatorisch</i>	27.900	1,8%	120	1,7%	233
--- <i>Gereformeerd</i>	21.500	1,4%	129	1,8%	166
--- <i>Interconfessioneel</i>	10.200	0,7%	40	0,6%	255
--- <i>Islamitisch</i>	9.200	0,6%	47	0,7%	195
--- <i>Hindoeïstisch</i>	1.500	0,1%	5	0,1%	309
--- <i>Evangelisch en Ev. Broedergemeente</i>	1.000	0,1%	6	0,1%	163
--- <i>Joods</i>	400	0,0%	2	0,0%	187
TOTAAL	1.549.500	100,0%	7.134	100,0%	217

Bron: Jaarboek onderwijs in cijfers 2007, Centraal Bureau voor de Statistiek

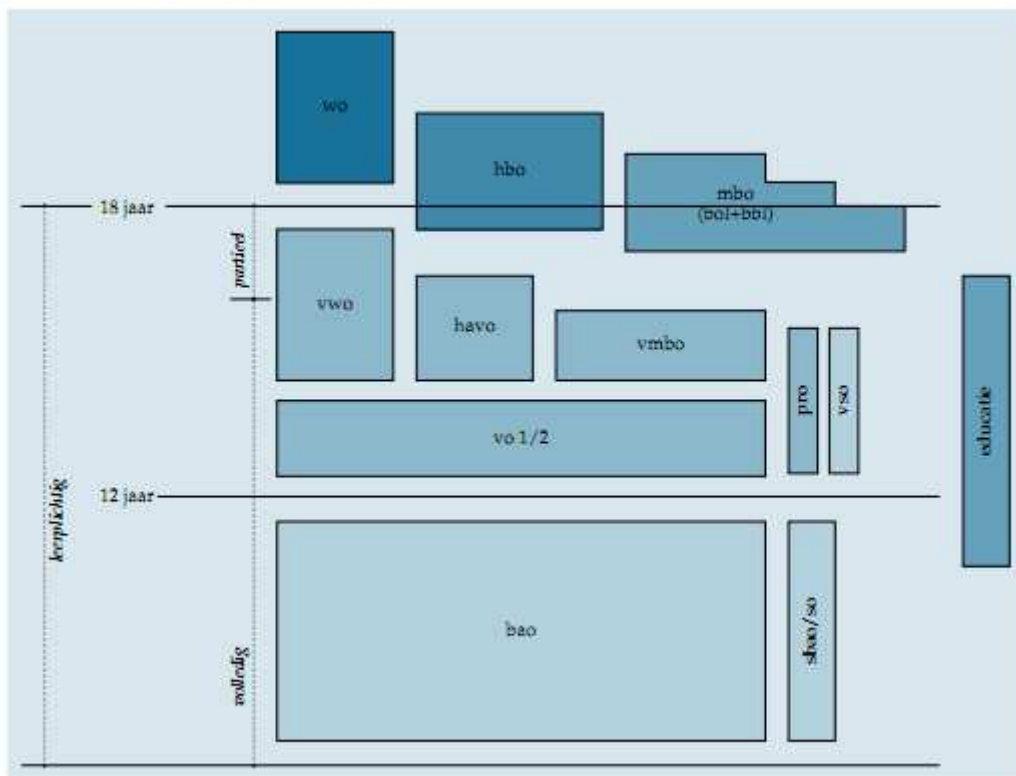
* *Gemiddeld aantal leerlingen per vestiging*²⁵

²³ De officiële website van ENMS is te vinden op: <http://www.enms.nl/>, geraadpleegd op 01-06-2011

²⁴ De complete scholenlijst is te vinden op: <http://www.montessori.nl/25/scholen.html>, geraadpleegd op 15-05-2011

²⁵ Deze tabel werd overgenomen van webpagina: [http://nl.wikipedia.org/wiki/Basisonderwijs_\(Nederland\)](http://nl.wikipedia.org/wiki/Basisonderwijs_(Nederland)), geraadpleegd op 01-06-2011

Het Nederlands onderwijsstelsel

Bron: Ministerie van OCW.

- bao* basisonderwijs
- bbl* beroepsbegeleidende leerweg
- bol* beroepsopleidende leerweg
- havo* hoger algemeen voortgezet onderwijs
- hbo* hoger beroepsonderwijs
- mbo* middelbaar beroepsonderwijs
- pro* praktijkonderwijs
- sbao* speciaal basisonderwijs
- so* speciaal onderwijs
- vmbo* voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs
- vo* voortgezet onderwijs
- vso* voortgezet speciaal onderwijs
- vwo* voorbereidend wetenschappelijk onderwijs
- wo* wetenschappelijk onderwijs

²⁶ plaatje nr. 12: Het Nederlands onderwijsstelsel

²⁶ Deze tabel met de kanttekeningen werd overgenomen van webpagina:
<http://www.cbs.nl/NR/rdonlyres/7776AD12-1045-4177-9423-1201982C8247/0/2007f162pub.pdf>, geraadpleegd op 14-06-2011

3.1.1 De Montessorischool *Aan de Basis* in Veenendaal

- *Geschiedenis van Aan de Basis*

De Montessorischool *Aan de Basis* is de enige school in Veenendaal, die volgens de Montessori-beginselen en -werkwijze onderricht.²⁷ Het is een algemeen bijzondere basisschool, d.w.z. dat hun leerlingen geen geloofsrichting hoeven te belijden. Sinds de oprichting *Aan de Basis* in 1988 begon de school snel te groeien. In 2005 is het nieuwe schoolgebouw gebouwd.²⁸ Zowel de nieuwbouw als de oude gebouw en het geheel areaal zijn zoveel mogelijk volgens de Montessori principes georganiseerd. Tussen de beide gebouwen is een veilig schoolplein. “*De NMV heeft de school aan de normen voor montessorionderwijs getoets en wij hebben de montessori-erkenning van hen ontvangen.*” (van Schoolgids Montessori *Aan de Basis* 2010:6)

- *Het heden*

Naar de algemeen bijzondere montessorischool *Aan de Basis* gaan rond 280 leerlingen. Er werken voor *Aan de Basis* 28 medewerkers. De leerkrachten hebben de PABO-opleiding (de Opleiding tot Leraar Basisonderwijs) gevolgd. Naast deze opleiding hebben de leeraren ook de tweejarige montessori-opleiding afgestudeerd.

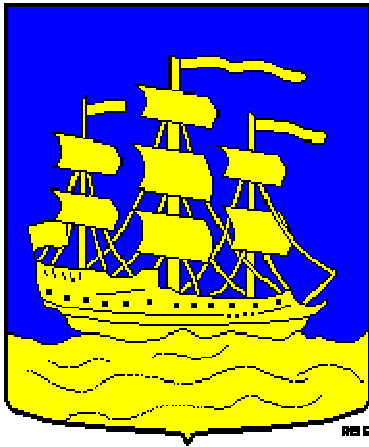
“*De Stichting Montessorischool Veenendaal beheert de school. Het bestuur van de Stichting bestaat uit ouders van leerlingen van de school.*” (van Schoolgids Montessori *Aan de Basis* 2010:6)

---

²⁷ De officiële website van de Montessorischool *Aan de Basis* is te vinden op: <http://www.aandebasis.nl/>, geraadpleegd op 01-06-2011

²⁸ Zie de plaatjes in de bijlage.

3.1.2 Veenendaal

²⁹ plaatje nr. 13: Het gemeentewapen van Veenendaal

De Montessorischool Aan de Basis heb ik in januari 2011 bezocht. De school zit in Veenendaal in Nederland.

De gemeente Veenendaal ligt in de provincie Utrecht, in het zuidoostdeel van de provincie.³⁰ In deze gemeente, die ligt in het hart van Nederland, wonen ruim 61 000 inwoners. Veenendaal ligt 75 km van Amsterdam, 86 km van Rotterdam, 38 km van Utrecht en 32 km van Arnhem. Alle grote steden zijn dus heel goed bereikbaar. Veenendaal is de vierde meest bevolkte gemeente in de provincie Utrecht. Deze middelgrote gemeente is de 54^e grootste in de lijst van 458 gemeenten. *“Veenendaal onderhoudt een stedenband met de Tsjechische stad Olomouc.”* (van Gemeentegids Welkom in Veenendaal:7)

Veenendaal werd danks zij de ligging en de omlligende natuur in 1997 als de Groenste Stad van Europa afgekondigd. De omgeving van Veenendaal biedt hun inwoners, bezoekers of toeristen mooie natuur aan. Veenendaal bevindt zich tussen de Utrechtse Heuvelrug en de Gelderse Vallei. Dichtbij

---

²⁹ Dit plaatje werd overgenomen van webpagina: <http://veenendaal.goedbegin.nl/>, geraadpleegd op 18-05-2011

³⁰ Zie de ligging van Veenendaal in de bijlage.

Veenendaal komen de verschillende natuurschonen voor. Er zijn de bossen en heide in de Veluwe, de rivier Rijn en veel boerderijen, man kan daar ook fruitteelt in de Betuwe.

- *Geschiedenis van Veenendaal*

De eerste aanmelding over de naam Veenendaal is van jaar 1566. Toen wijdde de wijbisschop Johannes Knijff van Groningen de St. Salvatorkerk (de kerk heet vandaag Oude kerk) en bij deze gelegenheid liet hij de dokument Consecravimus Ecclesiam in Venendael achter. *“Veenendaal, de naam zegt het al, is ontstaan als veenkolonie. Het dorp dankt zijn ontstaan aan de in de bodem aanwezige turf, die vanaf het midden van de zestiende eeuw op een stelselmatige manier werd afgegraven. Voor de afvoer van de turf werd in de vijftiende en zestiende eeuw de Bisschop Davidsgrift gegraven.”*³¹ Het dorp had twee diverse delen, omdat Veenendaal aan de scheidingslijn van de provincien Utrecht en Gelderland lag. Stichts Veenendaal hoorde bij de provincie Utrecht en Stichts autonoom behoorde tot Rhenen. Gelders Veenendaal behoorde tot Ede en hoe de naam uitduidt, hoorde bij de provincie Gelderland. Stichts Veenendaal werd in 1795 met de aankomst van de Fransen een zelfstandig dorp geweest. In 1812 werden beide dorpen tot één stad verenigd. Deze vereniging duurde alleen twee jaar, tot 1814. *“Pas in 1960 werd het Gelderse deel definitief bij het Utrechtse Veenendaal gevoegd.”*³²

In de middeleeuwen was de zandgrond in de buurt van Veenendaal begroeid met de bomen en bossen. Aan het einde van de middeleeuwen werden de bossen gekapt of verbrand. Als gevolg van de verbranding van de bossen ontstonden hier de heidevelden. Net als in de andere gebieden in

---

³¹ Overgenomen van:
<http://www.veenendaal.nl/index.php?simaction=content&mediumid=10&pagid=638&fontsize=12>, geraadpleegd op 18-05-2011

³² Overgenomen van:
<http://www.veenendaal.nl/index.php?simaction=content&mediumid=10&pagid=638&fontsize=12>, geraadpleegd op 18-05-2011

Nederland is in Veenendaal ook een grote risico van de overstroming. In het verleden werden de overstroming door een slechte waterafvoer, grote watervloeden van de Zuiderzee en de gebrekkige Rijndijk veroorzaakt. Het water werd in het zuiden in de Rijn afgevoerd, in het noorden door de vele beekjes die over de rivier Een in de Zuiderzee uitgestort. De Bisschop Davidsgrift heeft tot de verbetering van de drainering van het gebied in de jaren 1473-1481 door de expansie van de rivieren bijgedragen. Dankzij graven werd de turf gewonnen. De turfwinning bedoelde voor Veenendaal een economische groei.

De uitbreiding van de rivieren en de beken had een invloed niet alleen op de gebiedsdrainage maar ook op de nieuwe mogelijkheden in het vervoer en de invoer. In 1595 werd Veenendaal door een grote overstroming getroffen waarin de Rijndijk bijna vernield werd. De dijk heeft de aandrang van het water niet vastgehouden ook in de volgende jaren 1602, 1643 en 1650. Deze rampen hebben tot de bouw van de dammen en de afdamming in de buurt van Veenendaal geleid. In de 17^e eeuw werden er de watermolens gebouwd om drainage van de bodem te garanderen. De problemen met water aanblijven, in 1855 kwam een andere overstroming die de grote gevolgen aan het eigendom en de menselijke slachtoffers had.

Omdat het inwonersaantal groeide, verhoogde ook de behoeften van het dorp. Op 3 juni 1566 werd er een nieuwe kerk en pastorie, de huidige Oude Kerk gewijd. De stad breidde ook de voorzieningen, zoals ambten, herberg, burgerwoonhuizen en winkels. In de omgeving van Veenendaal ontstonden de boerderijen.

Zodra het veen werd afgegraven, moesten de mensen een nieuwe manier van verdienen bedenken. Ze begonnen de schapen te fokken en met de wolproductie te verdienen. De huiselijke wolproductie werd later verenigd door de oprichting van de *Scheepjeswolfabriek*. In 1946, na de Tweede Wereldoorlog, breidde het bedrijf met een chemisch bedrijf Solvay Pharmaceuticals uit. Solvay Pharmaceuticals werkt nog steeds in

tegenstelling van Scheepjeswolfabriek, die de activiteiten in 1986 heeft stopgezet.

In de 19^e eeuw ontstond in Veenendaal en de omgeving veel fabrieken, een van de redenen was heel goede infrastructuur en veel water. Een andere belangrijke industrie in Veenendaal is de sigarenindustrie. In 1887 ontstond daar de nieuwe fabriek *De Nijverheid*, die werd twee jaar later tot de *Ritmeesterfabriek* omgedoopt. In de buurt van Veenendaal dijde heel goed tabak te planten. Met de uitzondering van de periode na de Eerste Wereldoorlog het bedrijf bloeide. In 2007 werd het hoofdkantoor naar 's-Hertogenbosch verplaatst.

Op 24 augustus 1939, in 't begin van de Tweede Wereldoorlog, hebben de Nederlandse troepen in de omstreken het vervestingswerk gebouwd alhoewel Nederland neutraal was. Reeds in september van datzelfde jaar getroffen het gebied de overstromingen. Op 10 mei 1940 vielen Duitsers binnen en de inwoners werden uit het gebied geëvacueerd.

Op 13 mei 1940 werd Rotterdam gebombardeerd en twee dagen later, op 15 mei 1940, Nederland capituleerde. De bewoners van Veenendaal konden naar huis terugkeren maar sommige huizen werden zwaar beschadigd.

In de periode 1960-1980 werd een nieuw deel van de stad tentoongesteld, hoofdzakelijk de nieuwe woonhuizen en fabrieken, die de vacatures hebben aangeboden.

3.2 Montessorischolen in Tsjechië, in de vaderland van Jan Amos Komensky

Het basisonderwijs is in Tsjechië zoals in Nederland verplicht. Alle scholen wordt geregeld door de wet nummer 561/2004 St., Schoolwetboek. Dit wetboek bevat alle wetten voor het kleuteronderwijs, het basisonderwijs, het middelbaaronderwijs, het hogere onderwijs en het andere onderwijs.³³

In Tsjechië verenigt de scholen met Montessori methode Společnost Montessori, o.s.- Vereniging Montessori, civic/social association (verder vereniging).³⁴ De zetel van de vereniging is in de basisschool ZŠ Meteorologická in Praag. De vereniging werkte sinds 1999 zoals het algemeen nut beogende instelling, sinds januari 2002 zoals de civic association. Er is 18 scholen in Tsjechië, die deze vereniging controleert. De systeem is een beetje gecompliceerd in Tsjechië dan in Nederland. In Tsjechië zijn twee soorten van het basis of lager onderwijs – door het rijk gefinancierd basisscholen of privéscholen. Alleen bij de Montessori privéscholen kunnen wij met zekerheid zeggen, dat er om een echte Montessorischool doet, d.w.z. de basisschool met alle Montessori principen en Montessori methode. Er zijn alleen drie zo'n scholen in Tsjechië. Andere 15 basisscholen, die met de vereniging samenwerken zijn niet typisch Montessori scholen. De scholen werken min of meer met de Montessori methode of in de staatsbasisscholen zijn Montessori klassen, die in de schoolgebouw geïntegreerd zijn. Er kan ook een afgezonderd werkplaats van een basisschool zijn. Er zijn zeven Montessori basisscholen of basisscholen, die de Montessori klassen hebben, in de hoofdstad Praag, vier in Brno, één in Zlín, Horka nad Moravou, Jablonec nad Nisou, Kladno, Lázně Bohdaneč, Pardubice en Kouřim. De voorbereiding van de standaardisering voor alle instellingen is in Tsjechië nogal in de fase van de visies. Volgens mevrouw

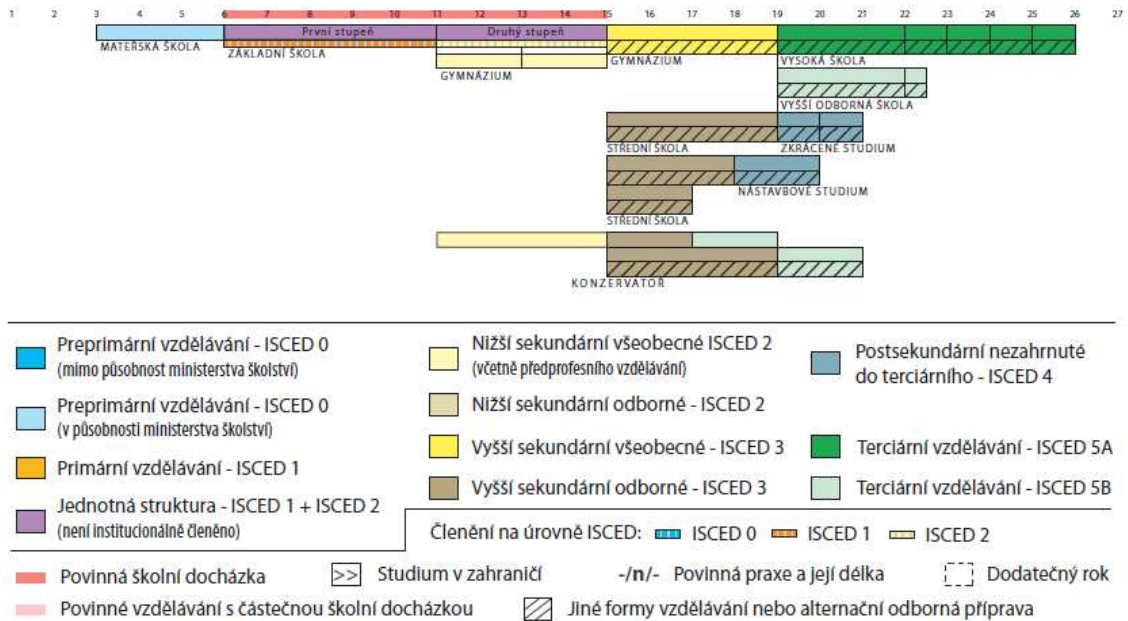
---

³³ De geldige versie is te vinden op: <http://aplikace.msmt.cz/Predpisy1/sb190-04.pdf>, geraadpleegd op 31-05-2011

³⁴ Meer over Společnost Montessori, o.s. is te vinden op: <http://www.montessoricr.cz/>, geraadpleegd op 30-05-2011

Kamila Randáková, die voor Společnost Montessori, o.s. werkt, is er mogelijk, dat in Tsjechië meer scholen of instellingen zijn, die met de Montessori methode werken, maar deze scholen of instellingen werken niet samen met hun vereniging. De vereniging is niet bezig met de centrale administratie van de Montessorischolen in Tsjechië.

1.1 Organizace počátečního vzdělávání a odborné přípravy

³⁵ plaatje nr. 14: Het Tsjechisch onderwijsstelsel

3.2.1 Basisschool ZŠ Gajdošova Brno

- *Geschiedenis van de basisschool ZŠ Gajdošova Brno*

In 1904, in de tijd van het Oostenrijk-Hongarije, begonnen de eerste handelingen voor de oprichting van de nieuwe Tsjechische school in Židenice. Židenice is hedendaags één van de stadswijken van de stad Brno. De handelingen werden door de Tsjechische politici in Wenen gevoerd. Maar

³⁵ Deze tabel werd overgenomen van webpagina: http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/eurybase/structures/041_CZ_CS.pdf, geraadpleegd op 14-06-2011. In de bijlage vindt u de kanttekeningen en vergelijkbare tabel voor het Nederlands onderwijssysteem.

de belangrijkste bijdrage aan het opbouwen van de school hadden de redacteur Josef Očenášek en de burgemeester van Židenice, de landbouwer Karel Wiesmann.

Het gebouw in de Gajdošovastraat was in de jaren 1905-1906 gebouwd. Op 27 maart 1907 was het gebouw met 14 klasselokalen, gymnastiekzaal, tekenzaal, directeurskamer, onderwijzerskamer, kabinetten, keukens en woningen voor de directeur en conciërge overgeven aan de gemeente Židenice. De eerste directeur Emil Kolář verwelkomde in de eerste schooljaar in 1907/1908 243 leerlingen. In 1938 was het nieuwe schoolgebouw in de Balbínovastraat erbij gebouwd.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog had het schoolgebouw verschillende functies. Het gebouw diende eerst als Duitse basisschool, dan als kazerne en Duits ziekenhuis. De Tsjechische klassen waren naar de andere gebouwen verplaatst omdat in het schoolgebouw ook Duitse politiek geplaatst was. Dit was ook een van de redenen waarom de schoolgebouw en de omgeving gebombardeerd waren. Aan het eind van de Tweede Wereldoorlog namen de gezinnen de wijk naar het dorp, voornamelijk naar Ochoz. In 1945 was Sovjetse militaire bericht gehuisvest.

Na de Tweede Wereldoorlog moest het schoolgebouw gerepareerd en gedesinfecteerd worden. Het onderricht werd in het nieuwe gebouw op 26 februari 1946 en in het oude gebouw op 13 september 1946 hersteld. De basisschool ZŠ Gajdošova Brno heeft naar de wereldberoemde Tsjechoslowaakse sportman en verzetman Jan Gajdoš benoemd.³⁶

- *Het heden*

De basisschool ZŠ Gajdošova Brno bestaat al meer dan 100 jaar. Deze school heeft in 2005 de eerste Montessori klas opgericht. De geschiedenis van de basisschool is dus heel lang maar de Montessori klassen hebben nog

---

³⁶ Meer over dit onderwerp is te vinden op:
<http://www.zsgajdosova.cz/index.php/historyeskoly>, geraadpleegd op 15-05-2011

niet zo grote traditie. In de schooljaar 2005/2006 begon de eerste Montessori klas met 20 leerlingen. Hedendaags, dus 6 jaar na de oprichting van de eerste Montessori klas, is de basisschool ZŠ Gajdošova de grootste basisschool met de Montessori klassen in Moravië. Deze klas had veel succes bij ouders. In Brno is elk jaar één Montessori klas geopend die steeds een grootste aantal van de geïnteresseerden heeft. Deze jaarlijkse verhoogde vraag naar de vrije plaatsen in de Montessori klas kan het schoolbeheer niet vervullen omdat het schoolbeheer weinig staatsfinanciën voor de Montessori klassen heeft. De leerlingen, die niet aangenomen zijn, worden automatisch bij de gewoone klasse ranggeschikt. De Montessori klassen zijn er tot de vijfde klas.

De leraren, die in de Montessori klassen kunnen onderrichten, moeten naast de universitaire opleiding ook een speciale cursus studeren. Deze cursus is door het ministerie van onderwijs, sport en lichamelijke opvoeding geaccrediteerd.³⁷

3.2.2 Brno

---

³⁷ Meer over dit onderwerp is te vinden op:
http://www.montessoricr.cz/kurz_detail.php?id=254, geraadpleegd op 02-06-2011

Plaatje nr. 15: Het stadswapen van Brno, Tsjechië³⁸

De basisschool ZŠ Gajdošova, die ik in juni 2010 bezocht, zit in Brno. Brno is de tweede grootste stad in Tsjechië. De stad ligt in Moravië, waar Brno de grootste stad is.³⁹ Brno heeft 404 099 inwoners, dit gegeven is geldig vanaf 1. april 2011. Brno vormt een politieke en culturele centrum van de Zuid-Moravische Regio. Brno ligt aan de samenvloeiing van de rivieren Svatka en Svitava. De stad streeft naar de verbetering van de levenskwaliteit van hun inwoners onder meer ook met de samenwerking met tien Europese steden, waartoe ook Nederlandse stad Utrecht behoort. Men kan zeggen, dat de stad Brno alleen een belangrijk spoorwegknooppunt en een kruising van de Europese snelwegen is. Maar Brno is rijk aan de geschiedenis en cultuur.

- *Geschiedenis van Brno*

In de omgeving van Brno en in het bekken, waar de stad ligt, woonden mensen vanaf de oertijd. In dit gebied waren een bevolkte nederzetting in de tijd van het Groot-Moravische imperium. De geschiedenissen van de stad begonnen mensen in de 9^e eeuw schrijven. Rond de jaar 1000 ontstond in het bekken bij de rivier Svatka het gehucht – hedendaagse Oude Brno – en gaf de stad de naam. Vanaf 11^e eeuw lieten de vorsten van Premysl-dynastie de Bretislav burcht bouwen. In de 13^e eeuw vestigden zich in Brno de

---

³⁸ Dit plaatje werd overgenomen van webpagina:

http://www.google.cz/imgres?imgurl=http://www.mazoretky-brno.cz/images/BRNO.bmp&imgrefurl=http://www.mazoretky-brno.cz/&usg=__kjLSwzT5h1y77Pg30mXP6GtvF4=&h=600&w=514&sz=905&hl=cs&start=0&zoom=1&tbnid=cRYvqhwq5Gyn-M:&tbnh=113&tbnw=98&ei=9rytTfDMLc7Osga90-TYDA&prev=/search%3Fq%3Dbrno%26hl%3Dcs%26sa%3DX%26rlz%3D1T4TSEH_csCZ385CZ385%26biw%3D1345%26bih%3D526%26tbnid%3DDisch%26prmd%3Ddivsum&itbs=1&iact=rc&dur=151&oei=9rytTfDMLc7Osga90-TYDA&page=1&ndsp=21&ved=1t:429,r:13,s:0&tx=53&ty=76, geraadpleegd op: 19-04-2011

³⁹ Zie de plaatjes van de ligging van Brno in de bijlage.

buitenlandse kolonisten – Duitsers, Vlamingen en Walen. Ook Joden bouwden hun eigen dorp in het gebied van de binnenstad. De Joden waren in 1454 door de koning Ladislav Pohrobek van de binnenstad verjaagd.

In 1243 kreeg Brno van de Boheemse koning Vaclav I. de stadsrechten – Groot en Klein stadsrecht. Toen versterkten ze de stad en naar de kern van Brno leidden vijf stadspoorten. Destijds dienden voor de geestelijke behoeften twee parochiële kerken, de eerste kerk werd gewijd aan Heilige Peter en de tweede kerk werd gewijd aan Heilige Jacob. Deze twee kerken beheerden veel kloosters. In de 12^e eeuw is Brno een opvallend rijk en machtige stad. Toen woonden daar rond 11 000 inwoners.

Tot op de huidige dag is in Brno de burcht Spilberk heel belangrijk. De burcht werd in de eerste helft van de 13^e eeuw gebouwd en aan het eind van de 13^e eeuw werd tot de gotische stijl verbouwd. De Spilberk ligt op een heuveltje in de binnenstad van Brno. Maar de vorm van de burcht Spilberk veranderde zich in de loop van de tijd. De Spilberk had ook de verschillende gebruikmakingen. De hoofdfunctie was de gevangenis. Tijdens de Oostenopenbare monarchie was de Spilberkse gevangenis echt dreigend. Mensen gaven de gevangenis de verschillende namen. Heel beroemd is de naam 'De gevangenis van de naties'. Andere gebruikmakingen van de brucht waren onder meer een vesting, de kazernen en een verblijfplaats van de Moravische markgraven. Tegenwoordig is de Spilberk voor het publiek toegankelijk gemaakt. De bezoekers kunnen ook de kazematten, waar de gevangenen in arrest houden waren, bezoeken. De kazematten zijn in 1742 gebouwd en dienden onder meer ook als legermagazijn. Spilberk is niet alleen de toeristische maar ook de culturele plaats, waar elk jaar veel toneelachtige en muziekfeestjes plaatsvinden. Iedere toerist, die de Spilberk bezoekt, geniet van het Spilberkse klokkenspel en van de uitkijktoren, waarvan bezoekers het historische centrum van Brno kunnen zien.

Het andere belangrijke monument is De Sint Petrus en Paulus kathedraal, die ook Petrov is genoemd. De eerste vermeldingen over het bestaan van de kathedraal zijn vanaf de 12^e eeuw. Dit gebouw, die ook aan de Tsjechische

tienkronenmunt uitgebeeld is, werd in de loop van de eeuwen meermalen verbouwd. Het exterieur van de kathedraal is neogotisch en het interieur is in barokstijl gemaakt. De kathedraal Petrov, die met zijn twee torens domineert, dient sinds 1777 zoals de zetel van het bisdom Brno. De twee torens waren in 20^e eeuw gebouwd.

In de 14^e eeuw werd Brno een machtige stad en ook de zetel van de Moravische markgraven. Toen is er de internationaal handel opgebloeid. Vanaf de tweede helft van de 14^e eeuw werd Brno de stad van de Moravische Landdag, die zorgde voor de financiële, gerechtelijke en staatkundige zaken. De Moravische Landdag werkte afwisselend in Brno en in Olomouc.

De Hussieten zijn tijdens de Hussietenoorlogen in de jaren 1428 en 1430 er niet in geslaagd de stad te veroveren. Tijdens de oorlogen in de 15^e eeuw stagneerde de handel en de algemene welvaart van de stad. In de 16^e eeuw was een periode van het protestantisme in Brno. Het antwoord op het protestantisme was de sterke recatholisatie, waarin vooral de Jezuiten en de Kapucijnen het woord kregen. In 1619 werd Brno gestraft voor de ondersteuning van de Standsopstand. In de jaren 1643-1645 heeft Brno als de enige stad aan de Zweedse troepen weerstaan en voor de Oostenopenbare keizerrijk een nieuw leger opgericht. Als beloning kreeg Brno de nieuwe voorrechten. De stad weerstond net zo goed als de Zweden ook de Pruisen in 1742.

In 18^e en 19^e eeuw bloeide de handel en de textiel- en de machinebouwindustrie. In 1839 werd in Brno de spoorweg geïntroduceerd. De industriële zones zijn in de buitenwijken gebouwd en gaandeweg waren de verschansingen langs de burcht Spilberk weggedaan. In 1850 woonden er in Brno al 46 000 inwoners. In 1869 werd daar het tramvervoer ingevoerd. Er werden alle soorten van scholen vastgesteld. Rond de 19^e en 20^e eeuwisseling hadden de inwoners van Brno de grootste ruzie met de Duitse bevolking.

In 1919 werd Masaryk Universiteit gevestigd. Elk jaar vinden in Brno vele beurzen plaats. De eerste gebouwen van het Jaarbeursterrein van Brno werden in 1928 gebouwd. In de tijd van de Eerste Tsjecho-Slowaakse Republiek bloeide de stad op. De vooruitgang werd door de Tweede Wereldoorlog en nadat de volgende communistische regime stopgezet. De stad ruimt nog steeds de sporen van het communisme op.

3.3 Verschillen tussen Aan de Basis en ZŠ Gajdošova

Hoe heb ik al boven geschreven, is de ware toedracht van mijn thesis niet de vergelijking van de Montessori methode in Nederland en Tsjechië maar de vergelijking en voornamelijk de hoofdverschillen te vaststellen tussen de scholen, die ik zelf bezocht heb – dus de Tsjechische basisschool ZŠ Gajdošova in Brno en de Nederlandse Montessorischool Aan de Basis in Veenendaal.

3.3.1 Schoolgeld

Het algemene basisonderwijs is in Tsjechië door het rijk gesubsidieerd. Dat betekent dat basisonderwijs voor alle kinderen kosteloos is. Er ontstond in Tsjechië veel privébasisscholen na de Fluwelen Revolutie. Die zijn zoals de staatsbasisscholen door het Schoolwetboek geregeld. Het hoofdverschil is in de kosten voor het onderwijs. Er moeten de studenten of de leerlingen in de privéscholen gedeeltelijk of geheel schoolgeld betalen. Zoals boven vermeld is er mogelijk aan drie privé Montessoribasisscholen te studeren. De Montessoriklassen, die binnen de algemene basisschool bestaan, zijn duurder en alle kosten voor de werking zijn hoger dan de kosten voor de gewoone klassen. De ouders van de leerlingen uit de Montessoriklassen in Brno moesten dit feit op de volgende manier oplossen. Omdat de openbare basisschool van de ouders geen schoolgeld aanvragen kan en ook in dit geval dat de ouders zelf daar hun kinderen in de Montessoriklas (die hogere kosten heeft) kunnen laten studeren, moesten ze in 2004 een burgerlijke vereniging oprichten.⁴⁰ Elke maand moeten ze naar de rekening van de burgerlijke vereniging een vast bedrag overschrijven. De ouders van wie de kinderen op ZŠ Gajdošova in de Montessoriklas zitten, moeten in de burgerlijke vereniging treden. De contributie of het bedrag, die de ouders elke maand overschrijven werd op grond van de maandelijkse kosten van één Montessoriklas uitgerekend, d.w.z. van de gehele kosten

---

⁴⁰ Meer over dit onderwerp is te vinden op:
<http://www.zsgajdosova.cz/index.php/sdruzenimontessori>, geraadpleegd op 02-06-2011

werden de rijkssubsidie voor één gewone klas, die de school automatisch van het Tsjechische rijk opneemt, afgetrokken. Het verschil geeft ons het bedrag hoeveel de ouders voor de Burgerlijke vereniging moeten betalen. Nu is de som 500,- Tsjechische kronen.

Overall in Nederland, dus ook in *Aan de Basis*, is het basisonderwijs geheel door het rijk gesubsidieerd. De ouders in Nederland betalen alleen voor extra uitgaven zoals b.v. de uitstapjes, kleding, schoolmelk of schoolfruit zijn.

3.3.2 Kinderen van de verschillende leeftijden in één montessorigroep

Hoewel de Montessori methode de voorkeur geeft aan de groepen waar de kinderen van de verschillende leeftijden samenwerken, bestaan deze klassen in Brno helaas niet. De basisschool ZŠ Gajdošova kan niet zulke klassen vormen omdat de Tsjechische wetten en schoolvoorschriften dat niet toelaten. Er zijn in Brno klassen van de eerste tot de vijfde klas waar de kinderen van één bepaalde leeftijd in elke klas zijn. Maar ook deze kinderen zijn niet om de integratie tussen de oudere of de jongere klasgenoten te verarmen omdat de klassen heel handig gebouwd waren. De klassen zijn doorgaand en de kinderen kunnen op deze manier behulpzaam zijn voor de jongere klasgenoten. Dat was de enige mogelijkheid om de sociale ontwikkeling te ondersteunen.

In Veenendaal werken de kinderen in de groepen van de verschillende leeftijden zoals de gewoonte bij de Montessori methode is. Er zitten kinderen in de groepen van 4-6 jaar, 6-9 jaar en 9-12 jaar.

3.3.3 Montessoriklassen of Montessorigroepen

Zoals ik hierboven al zei, is de basisschool ZŠ Gajdošova in Brno geen typische Montessorischool. De school is met de Montessoriklassen vanaf de eerste klas tot de vijfde klas uitgerust. Juist de afwezigheid van Montessoriklassen op het tweede niveau van basisschool (in Tsjechië vanaf

de zesde tot de negende klas van de basisschool) of in het voorgezet onderwijs is een ander verschil tussen de basisschool ZŠ Gajdošova en de Montessorischool Aan de Basis. De kinderen uit Brno hebben niet zoveel mogelijkheden om aan de Montessori methode te wennen of in het montessorionderwijs na de vijfde klas verder te gaan als de kinderen uit Veenendaal waar de leerlingen negen jaar Montessorionderwijs kunnen volgen (4-12 jaar). De leerlingen uit Brno, die de vijfde Montessoriklas beëindigen, gaan in een gewone klas werken. Maar veel kinderen nemen een ander besluit met hun ouders. Veel kinderen benutten hun ervaringen met de Montessori methode om naar een andere prestigieuze school, meestal naar de meerjarige gymnasia, overstappen. Volgens mevrouw Mgr. Černochová, die in de Montessori klas in Brno onderricht, gaat alleen een klein aantal van de leerlingen in het onderwijs in een gewone klas verder.

3.3.4 Cijfers en rapporten

De leerlingen uit de Montessoriklassen uit Brno hebben elke maand een taak. Elk kind moet voor zijn leraar een brief schrijven. Ze schrijven de brieven in een schrift, die de Tsjechen aan een prestatieboekje herinneren kan. Het prestatieboekje is in Tsjechië gewoon voor het noteren van de cijfers van de leerlingen. In elke brief moet elke leerling zijn successen noteren, vooruitgang in het onderwijs, wat hij of zij de laatste maand heeft geleerd, wat hij of zij niet heeft uitgevoerd en wat ze denken over laatste maand in de klas opschrijven.

De leraar antwoordt op elke brief in de vorm van een kort bericht. Eerst prijst de leraar de bereikte resultaten, de leraar schrijft daar wat zij of hij leuk en niet leuk vindt aan het werken van het kind. De leraar adviseert in het bericht wat te doen om de volgende maand betere resultaten te bereiken. Deze brieven dienen in plaats van de gewone cijfers en de ouders kunnen weten, hoe goed hun kind vooruit gaat.

Mevrouw Mgr. Černochová heeft mij verraden dat de kinderen zijn bang voor de cijfers. De kinderen schrijven twee keer per schooljaar toetsen. In plaats van de cijfers krijgen ze de puntjes. Altijd worden bij de kinderen gezorgd voor de resultaten. Elke klaslerares houdt een map bij over elk kind. In de mappen is bij elke leerling genoteerd of hij/zij alle taken uit de verschillende vakken gemaakt heeft en hoe goed hij/zij zich van zijn taak gekweten heeft. Daar zijn ook alle uitvoerende taken en aanvullende leerstof genoteerd. De klaslerares kan van deze stapels bij elke kind bepalen of de leerling een voorsprong op het leerplan heeft of achter blijft en thuis een extra taak moet doen.

In de Montessorischool *Aan de Basis* schrijven de leerlingen geen brieven aan de leraren, omdat hier tijdens de maanden geen beoordelingen gewoonte zijn. In Veenendaal houden de leraren eveneens soortgelijke aantekeningen over de leerlingen bij in de vorm van het zogenaamde papieren en digitale leerling-dossier. In het papieren dossier zitten onder meer:

- *het aanmeldingsformulier met alle persoonlijke gegevens;*
- *gegevens van een mogelijke vorige school;*
- *de schoolverslagen;*
- *overzicht uit het Cito leerlingvolgsysteem (LVS);*
- *rapportages en tests (zoals de logopedische screening, testgegevens van de Schoolbegeleidingsdienst).*

In het digitale dossier (de 'handelingsplanner') worden verslagen van gesprekken, handelingsplannen en informatie van de remedial teacher/intern begeleider bewaard.” (Schoolgids: 23)

Een ander verschil tussen de basisschool ZŠ Gajdošova en de Montessorischool Aan de Basis is ook de halfjaarlijkse beoordeling en het rapport aan het einde van het schooljaar. Terwijl in Brno de kinderen twee keer per jaar een rapport krijgen (een officieel document op het formulier van de Tsjechische Republiek), worden de leerlingen uit Veenendaal tweemaal

per schooljaar getoetst en ontvangen een schriftelijke verslag. “Deze toetsen, uit het Cito leerlingvolgsysteem (LVS⁴¹), zijn onafhankelijk en landelijk genormeerd. In het verslag schrijft de leerkracht over:

- de contacten en de samenwerking in de groep;
- de ontwikkeling van de persoonlijkheid;
- de werkhouding;
- de ontwikkeling in de leerstof;
- het niveau waarop het kind werkt.” (Schoolgids: 22).

Maar ook in Brno zijn de rapporten niet typisch. In plaats van de cijfers is er een schriftelijke waardering geschreven. D.w.z. de leerlingen krijgen van hun klasleraar een schriftelijk verslag over hun werk. De leraren waarderen niet de vakken apart, maar de gehele vorderingen, de concentratie op het werk en de inschakeling in het onderwijsproces van de leerling. De leerlingen krijgen de rapporten twee keer per jaar- aan het eind van januari en juni.

---

⁴¹ Meer over dit onderwerp is te vinden op:
http://www.cito.nl/onderwijs/primair%20onderwijs/cito_volgsysteem_po/lvs_toetsen.aspx,
geraadpleegd op 07-06-2011

CONCLUSIE

De bachelorscriptie met de titel „Leer mij het zelf te doen“ of Montessori methode in Tsjechië en Nederland in vergelijking, heb ik in drie hoofdstukken ingedeeld. Het eerste en het tweede hoofdstuk van mijn scriptie is theoretisch. Het derde hoofdstuk, waar ik de vergelijking van twee Montessori scholen beschreef, is dus praktisch.

In de eerste twee hoofdstukken van mijn scriptie heb ik de belangrijkste feiten verbonden met Maria Montessori en haar methode beschreven. Dit werk gaat niet diep, niet in de biografie, alsook in haar methode, omdat deze thema's te breed zijn. Deze scriptie geeft een overzicht van de Montessori methode en alles wat ermee verbonden is. Ik zal dit werk voor alle mensen wijden, die zich over Maria Montessori en haar methode in verband met Nederland en Tsjechië willen laten informeren.

Het eerste hoofdstuk is gewijd aan de korte biografie en de carrière van Maria Montessori. Over Maria zijn niet alleen veel boeken geschreven maar natuurlijk zijn er ook veel webpagina's aan haar gewijd. Ik kwam tijdens het schrijven tot de overtuiging, dat het internet niet een nauwkeurige bron is. Daarom haalde ik de informatie voornamelijk uit de boeken, die ik in de literatuurlijst vermeldde. Erg behulpzaam waren voor mij de auteurs Schwegman, Pollard en Kramer. De biografie van Maria Montessori is niet gedetailleerd, omdat haar leven erg zwaar was. Ik probeerde de belangrijkste momenten in haar leven en de carrière vast te leggen. Ik schenkte ook mijn aandacht aan haar zoon Mario Montessori, die een grote invloed in Maria's leven had. In dit hoofdstuk kunt u ook over de AMI lezen, de wereldwijde organisatie, die Maria samen met haar zoon oprichtte voor de bevordering van de Montessori scholen.

In het tweede hoofdstuk heb ik de hoofdbeginselen van de Montessori methode vastgesteld. U kunt hier uw kennis verdiepen over *Nienhuis Montessori Internationaal*, die de Montessori materiaal voor de hele wereld produceert. In aansluiting op het laatste hoofdstuk heb ik in het tweede deel

van mijn scriptie algemene informatie over de eerste Montessori school *Casa dei Bambini* in Italië, de oudste Montessori school in Nederland en in Tsjechië beschreven. Ik heb de informatie voor het tweede hoofdstuk vooral van het internet gehaald.

Ik heb in het laatste hoofdstuk twee Montessori scholen, die ik zelf bezocht, geprobeerd te vergelijken. De vergelijking is tussen de Nederlandse school *Aan de Basis* en de Tsjechische school *ZŠ Gajdošova Brno*. Eerst heb ik de lokatie, de basisinformatie en de geschiedenis van de beide scholen beschreven. Deze scholen hebben grote verschillen onderling inzake de faciliteit, de lengte van de werking van de Montessori methode enz. Dergelijke verschillen zijn niet het onderwerp van mijn vergelijking. Ik heb me gewijd aan de verschillen in de Montessori methode en de verschillen die worden door de andere werking van het Nederlandse en Tsjechische onderwijs veroorzaakt.

De vergelijking lukte voornamelijk dank zij de intensieve communicatie met drs. Ali Groebe en Mgr. Hana Černochová en hun behulpzaamheid. Dank zij hun interpretatie en de informatie heb ik van veel nieuwe informatie kennisgenomen. Ik verloof dat de nieuwe opgedane kennis voor mij in de toekomst van groot nut zal zijn.

BIJLAGE

1870	31 augustus: Maria Montessori word in Chiaravalle, Ancona (Italië) geboren.
1890	Maria volgt een wiskundige en wetenschappelijke opleiding aan de universiteit van Rome.
1892	Op teeëntwintigjarige leeftijd vat Maria haar studie in de medicijnen aan.
1896	10 juli: Maria promoveert als arts. September: Dr. Montessori reist naar Berlijn om een vrouwencongres toe te spreken. November: Ze wordt aangesteld tot medisch assistente in het Santo Spirito ziekenhuis in Rome.
1897	Maria houdt een toespraak op een nationale conferentie over zwakzinnige kinderen in Turijn.
1898	Maria sluit zich aan bij de Nationale Liga voor het Onderwijs van Zwakzinnige Kinderen. Februari: Maria houdt in Milaan, Padua, Venetië en Genua lezingen over "De Nieuwe Vrouw" en "Moderne Naastenliefde".
1899	Maria wordt aangesteld tot lector aan een opleidingsschool voor onderwijzeressen en tot directrice van een staatschool voor geestelijk gehandicapte kinderen in Rome. Ze wordt beloond voor haar voortreffelijk werk in ziekenhuizen. Maria geeft lezingen in Parijs en Londen, waar ze aan Koningin Victoria wordt voorgesteld.
1901	In dat jaar werd haar zoon Mario waarschijnlijk geboren. Op eenendertigjarige leeftijd besluit Maria aan de universiteit van Rome onderwijstechnieken, hygiëne en psychologie te studeren.
1904	December: Maria wordt aan de universiteit van Rome tot lector in de wetenschappen en de geneeskunde aangesteld.
1907	6 januari: In San Lorenzo gaat het eerste Kinderhuis, Casa dei Bambini, open.
1909	Voor de slachtoffers van de aardbeving van Messina wordt een vierde Kinderhuis opgericht. In Citta di Castello geeft ze haar eerste opleidingscursus in de Montessori-methode.
1910	De Methode wordt gepubliceerd en het Amerikaanse tijdschrift, McClure's, publiceert een groot artikel over Montessori.
1912	De eerste Engelse vertaling van De Methode komt uit.
1913	Op drieënveertigjarige leeftijd maakt Maria Montessori haar eerste reis naar de V.S. De eerste Montessorischool in Spanje gaat open.
1914	Het Handboek van Dr. Montessori wordt gepubliceerd.
1915	Maria maakt haar tweede en laatste reis naar de Verenigde Staten.
1919	Maria geeft een opleidingscursus in Groot-Brittannië.
1922	Het eerste Kinderhuis in Oostenrijk wordt geopend. Oktober: Benito Mussolini neemt de macht in Italië over.

1924	April: Mussolini's regering besluit Montessori te steunen.
1929	In Berlijn wordt de Association Montessori Internationale (A.M.I.) opgericht en in Elsinore (Denemarken) wordt het eerste Internationale Montessoricongres georganiseerd.
1930	De Britse tak van de A.M.I. Wordt opgericht.
1934	De Montessorischolen in Italië gaan op bevel van Mussolini dicht. Maria verlaat Italië en gaat in Spanje wonen.
1935	De A.M.I. Verhuist naar Amsterdam, waar ze nog altijd is ondergebracht.
1936	Maria Montessori verlaat Spanje en vestigt zich in Nederland.
1939	September: in Europa breekt de Tweede Wereldoorlog uit. Oktober: op negenenzestigjarige leeftijd verlaat Maria Montessori Nederland en trekt ze samen met Mario naar India.
1946	30 juli: Maria keert terug naar Amsterdam.
1947	Op zesenzeventigjarige leeftijd trekt Maria gedurende twee jaar door India om lezingen te houden.
1948	What You Should Know About Your Child en The Discovery of the Child worden gepubliceerd.
1949	Maria bezoekt Pakistan, Italië, Frankrijk, Oostenrijk, Groot-Brittannië, en Ierland. The Absorbent Mind wordt gepubliceerd. Ze komt in aanmerking voor de Nobelprijs voor de Vrede.
1950	Op negenzeventigjarige leeftijd houdt Maria lezingen in Noorwegen en Zweden. Juni: Op de onderwijsconferentie van de Verenigde Naties in Firenze (Italië) houdt ze een toespraak over het "Internationaal Jaar van het Kind". Ze komt weer in aanmerking voor de Nobelprijs voor de Vrede.
1952	6 mei: Op eenentachtigjarige leeftijd stort Maria Montessori in elkaar en overlijdt ze in Noordwijk aan Zee in Nederland.
1900	De A.M.I. Registreert honderden erkende Montessorischolen en nog veel meer niet-erkende "Montessorischolen", die een deel van haar methode proberen toe te passen.

plaatje nr. 1: Belangrijke data⁴²

⁴² Deze tabel werd overgenomen van het boek Maria Montessori-De Italiaanse arts die het onderwijssysteem over de hele wereld ingrijpend veranderde van Michael Pollard.

plaatje nr. 2: ligging van Nederland in Europa⁴³

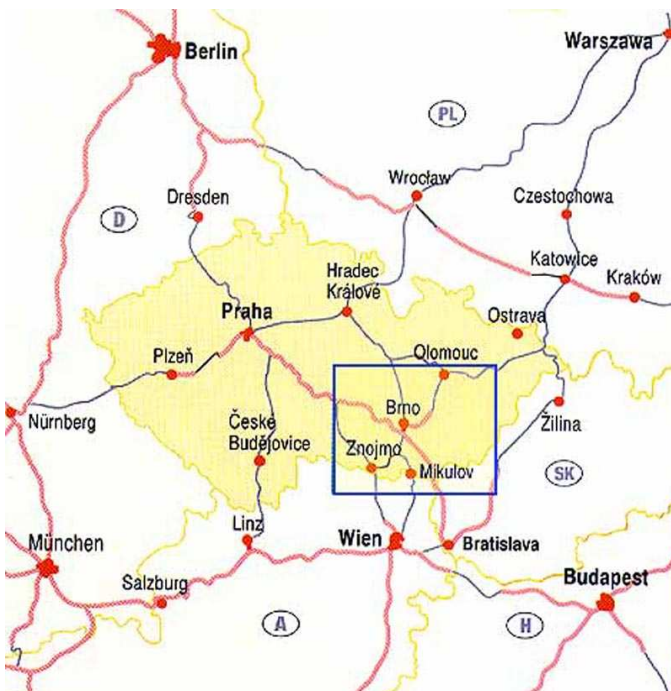
plaatje nr. 3: Ligging van de gemeente Veenendaal in Nederland⁴⁴

⁴³ Dit plaatje werd overgenomen van webpagina: <http://www.oortje.nl/locatie/europemap.htm>, geraadpleegd op 14-06-2011

⁴⁴ Dit plaatje werd overgenomen van webpagina: <http://www.veenendaal.nl/index.php?simaction=content&mediumid=1&pagid=2624>, geraadpleegd op 02-06-2011

plaatje nr. 4: Ligging van de stad Brno in Europa

plaatje nr. 5: Ligging van de stad Brno in Tsjechië⁴⁵

⁴⁵ Beide plaatjes werden overgenomen van:
<http://www2.brno.cz/index.php?nav01=2222&nav02=8&nav03=150>, geraadpleegd op 18-05-2011

plaatje nr. 6: Hoofdgebouw Aan de Basis-Veenendaal⁴⁶

plaatje nr. 7: Nieuwbouw Aan de Basis-Veenendaal (2005)⁴⁷

---

⁴⁶ Dit plaatje werd overgenomen van webpagina: <http://www.aandebasis.nl/schoolgids/schoolgids%202010-2011.pdf>, geraadpleegd 18-05-2011

⁴⁷ Dit plaatje werd overgenomen van webpagina: <http://www.aandebasis.nl/> geraadpleegd op 18-05-2011

⁴⁸ plaatje nr. 8: Het gebouw van basisschool ZŠ Gajdošova Brno

---

⁴⁸ Dit plaatje werd overgenomen van webpagina :
http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Z%C3%A1kladn%C3%AD_%C5%A1kola_Gajdo%C5%A1ova_3_v_Brn%C4%9B-%C5%BDidenic%C3%ADch.JPG, geraadpleegd op 15-05-2011

Het Tsjechisch onderwijsstelsel	
první stupeň	eerste graad van de basisschool
druhý stupeň	tweede graad van de basisschool
mateřská škola	kleuterschool
základní škola	basisschool
gymnázium	gymnasium
vysoká škola	hoge school
vyšší odborná škola	hoger school
střední škola	middelbare school
zkrácené studium	verkorte opleiding
nástavbové studium	vervolgstudie
konzervatoř	(het) conservatorium
povinná školní docházka	leerplicht
pov. vz. s část. škol. Docházkou	gedeeltelijk leerplicht
předprimární vzdělávání	preprimair onderwijs
předprimární vzděl.	preprimair onderwijs
primární vzdělávání	primair onderwijs
jednotná struktura	enige structuur
nižší sekundární všeobecné	lager secundair algemeen onderwijs
niž. sek. odborné	lager secundair onderwijs- vakkundig
vyšší sekundární všeobecné	hoger algemeen onderwijs
vyšší sekundární odborné	hoger secundair onderwijs
postsekundární nezahr. do terc.	postsecundair onderwijs
terciální vzdělávání	tercial onderwijs
terciální vzdělávání	tercial onderwijs
členění na úrovně ISCED	Classificatie van de studiedomeinen
studium v zahraničí	studie in het buitenland
povinná praxe a její délka	plichtpraktij en de lengte
dodatečný rok	supplementaire jaar
jiné formy vzdělání	Andere vormen van het onderwijs
Mezinárodní standardní klasifikace vzdělávání - ISCED	International Standard Classification of Education
0 preprimární vzdělávání (bez vzdělání)	preprimair onderwijs
1 primární vzdělávání	primair onderwijs
2 nižší sekundární vzdělávání	eerste fase voortgezet onderwijs
3 vyšší sekundární vzdělávání	2e fase voortgezet onderwijs
4 postsekundární vzdělávání nižší než terciární	postsecundair onderwijs
5 první stupeň terciárního vzdělávání	niet-universitair hoger onderwijs
6 druhý stupeň terciárního vzdělávání	universitair onderwijs

plaatje nr. 10: De kanttekeningen voor het Tsjechisch onderwijsstelsel

GEBRUIKTE BRONNEN

Literatuurlijst

BARTOŠ J., KOVÁŘOVÁ S., TRAPL M., *Osobnosti českých dějin*, ALDA, 1995, pagina 172-173

ČERMÁK F., HRNČÍŘOVÁ Z., *Nizozemsko-Český slovník*, Leda, 2005

Gemeente Veenendaal, *Welkom in Veenendaal*, december 2008

KRAMER R., *Maria Montessori - A biography*, Capricorn Books, 1976, 410 pagina's

MÁČELOVÁ-VAN DEN BROECKE E., SPĚVÁKOVÁ D., *Česko-Nizozemský slovník*, LEDA, 2005

Montessorischool Aan de Basis, *Schoolgids*, Officiële publicatie der Montessorischool Aan de basis, oktober 2010, 54 pagina's

POLLARD M., *Maria Montessori-De Italiaanse arts die het onderwijssysteem over de hele wereld ingrijpend veranderde*, Infodok, 1990, 63 pagina's

SCHWEGMAN M., *Maria Montessori 1870-1952*, Amsterdam University Press, 1999, 256 pagina's

STANDING E. M., *Maria Montessori – Her life and work*, Academy Guild Press, 1959, 354 pagina's

WILMOTS J., ROOIJ J. DE en redactie, *Voor wie Nederland en Vlaanderen wil leren kennen*, V.W.O.L Drukkerij, 1978, Diepenbeek, pagina 187-196

Internet bronnen

<http://pruvodceceskem.cz/mesto-brno>

<http://www.ticbrno.cz/o-meste/historie-mesta.aspx>

<http://www.veenendaal.nl/index.php?simaction=content&mediumid=10&pagid=638&fontsize=12>

<http://www2.brno.cz/index.php?nav01=112&nav02=1627&nav03=1632>

<http://aplikace.mvcr.cz/adresa/rozsobce/brno.html>

<http://www2.brno.cz/index.php?nav02=5&nav01=2222&nav03=1555>

http://www.zsgajdosova.cz/index.php/historyeskoly_07-05-2011

<http://www.paperexhibition.com/paper-money/educator>

http://nl.wikipedia.org/wiki/Maria_Montessori

<http://www.nienhuis.com/nl/>

<http://www.kelpin.nl/fred/artikelen/vrijheid.pdf>

<http://www.montessori-kladno.cz/>

<http://www.montessorilaren.nl/>

[http://nl.wikipedia.org/wiki/Sigarenindustrie_\(Veenendaal\)](http://nl.wikipedia.org/wiki/Sigarenindustrie_(Veenendaal))

[http://nl.wikipedia.org/wiki/Textielindustrie_\(Veenendaal\)](http://nl.wikipedia.org/wiki/Textielindustrie_(Veenendaal))

<http://amiusa.org/wp-content/uploads/2010/06/ami-usa-mario-montessori-biography.pdf>

http://www.montessoricr.cz/spolecnost_cinnost.php_31-05-2011

<http://ireferaty.lidovky.cz/100/2390/Jan-Amos-Komensk%C3%BD>

<http://www.montessorilaren.nl/Larensse-Montessorischool/nl-NL/de+school/geschiedenis.aspx>

<http://www.montessori-ami.org/>

<http://www.nienhuis.com/nl/over-nienhuis/the-montessori-method.html>

RESUMÉ IN HET TSJECHISCH

Tato bakalářská práce pojednává o Marii Montessori, její pedagogice a s její pedagogikou spjatých témat. Cílem této práce je seznámit čtenáře s pedagogikou Marie Montessori a rozdíly Montessori škol mezi vybranou českou a nizozemskou Montessori školou. Bakalářská práce je rozdělena do třech kapitol, z nichž první dvě jsou teoretické a třetí kapitola je praktická část, vypracovaná na základě mého pozorování Montessori tříd v Nizozemí a České republice.

V první kapitole je stručně sepsán životopis Marie Montessori, kde jsou popsány základní životní zlomy. Taktéž se zde dočtete o podobnosti Marie Montessori s Janem Amosem Komenským. Najdete zde také kapitolu o synu Marie Montessori a de AML organizaci, kterou společně založili.

Druhá kapitola se soustředí na Montessori metodiku, jak tato metoda vznikla, její hlavní principy. Čtenáři se také dozví o Montessori materiálu, první Montessori škole, která vznikla v Itálii, Nizozemí a České republice.

Závěrečná praktická kapitola je zaměřena na vytyčení hlavních rozdílů Montessori škol v Nizozemském Veenendaalu a v Brně v České republice. Samotnému srovnání předchází popis a historie měst, ve které se škola nachází a dějiny školy.

RESUMÉ IN HET ENGELS

This bachelor thesis deals with Maria Montessori, her pedagogy and related topics. The aim of this thesis is to inform the reader about pedagogy of Maria Montessori and differences of the selected Montessori schools in the Czech Republic and the Netherlands. The bachelor thesis is divided into three chapters. The first two chapters are theoretical and the third one is a practical and elaborated on the basis of my observations of the Montessori classes in the Netherlands and the Czech Republic.

In the first chapter is written about the biography of Maria Montessori and there are also described the basic life breakpoints. There could be found the similarities of Maria Montessori and Jan Amos Comenius and also we can read the chapter about Maria's son and the AMI organization, which mother and her son established together.

The second chapter focuses on the Montessori method, the beginning of this method and its main principles. Readers can also learn about the Montessori materials, further about the first Montessori school, which originated in Italy, the Netherlands and the Czech Republic.

The final practical chapter addresses on the setting of the main differences between Montessori schools in Veenendaal in the Netherlands and Brno in the Czech Republic. The description and history of cities where the schools are located come before the actual comparison.

ANNOTATIE

Jméno autora: Michaela Koblíhová

Název katedry a fakulty: Katedra nederlandistiky

Filozofická fakulta

Název bakalářské práce: “Leer mij het zelf te doen” of Montessori methode in Tsjechië en Nederland in vergelijking

Vedoucí bakalářské práce: Doc. Dr. Wilken Engelbrecht, cand. litt.

Počet stran: 71

Počet příloh: 10

Počet titulů použité literatury: 10

Klíčová slova: Maria Montessori, Mario Montessori, Montessori metoda, Montessori principy, Jan Amos Komenský, srovnání, Česká republika, Nizozemí, ZŠ Gajdošova, Brno, De Montessorischool *Aan de Basis*, Veenendaal, rozdíly, Společnost Montessori, o.s.; De Nederlandse Montessori Vereniging

Krátká charakteristika:

Tématem této bakalářské práce je Montessori pedagogika v ČR a Nizozemí v porovnání. Práce je rozdělena do tří kapitol. Je zde popsán stručný životopis Marie Montessori, základní principy Montessori pedagogiky a fungování dvou vybraných Montessori škol v České republice a Nizozemí v porovnání.